

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Andra Kammaren. N:o 38.

Onsdagen den 10 April.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes den i förmiddagens sammanträde började öfverläggningen rörande Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående förändrad reglering af skjutsväsendet.

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

Ordet lemnades till

Herr Farup, som yttrade: Herr vice Talman! Mine Herrar! Att bemöta alla de inkast, som redan blifvit gjorda mot ifrågavarande förslag, skulle knappast leda till något resultat; och jag skall derfore, för att icke onödigtvis upptaga Kammarens tid, inskränka mig till att i hufvudsak instämma i Herr Carl Ifvarsons anförande på förmiddagen och, hvad specielt angår förhållandena i Jemtland, äfven i Herr Nils Larssons yttrande. Det torde dock icke få anses obehörigt att, der förhållandena äro exceptionella, åt dem gifva någon belysning. Jag ber derför att få i korthet framställa, huru förhållandena utvecklats sig i den ort jag tillhör.

För tjugufem år tillbaka fans der icke någon landsväg. Men allmogen insåg nödvändigheten af att anskaffa en sådan, hvadan med efter ortens förhållanden nästan oerhörda kostnader byggdes, utan tillskott från statens sida, en nio mil lång landsväg. Sedan detta var gjort blef nästa omsorg den, att jemväl ordna skjutsförhållandena inom orten. Före nämnda tid hade man knappast haft någon ordnad skjutsbörda, och skjutsunderhållet var förut en nästan okänd sak; men i den mån, som vägarne kommo till stånd, stälde sig fordringarne i detta hänseende större och större, och allmogen, som funnit detta vara en fosterländsk sak, har underkastat sig denna allt mer växande börda, som nu från ett intet under de sista femton åren stigit till 250 kronor per mantal. Skulle nu denna allmoge, som anses såsom den fattigaste och gerna äfven framhållas såsom den okunnigaste i Sverige, hafva tänkt på samma sätt som de Herrar, hvilka i dag haft så mycket att anföra emot den Kongl. propositionen och Utskottets förslag, så skulle utvecklingen nu stått på samma punkt, som för 15 à 25 år tillbaka;

Ang. förändrad reglering af skjutsoändet.
(Forts.)

men denna allmoge tänkte mera högt och trodde äfven, att den genom att underkasta sig dessa bördor skulle i sinom tid, om ock småningom, få rättvisa. Och, mine Herrar, vi vänta rättvisa; vi kunna med fog förvänta att icke alltid ensamma behöfva bära denna svåra, af tidsförhållanden framkallade börda, som nu tynger på jordbruket. Jag tillåter mig omnämna, huru denna börda drabbar mig sjelf, ehuru det må hända kan anses mindre passande att tala om sig sjelf. Nu måste jag betala 1,500 kronor till skjutsens upprätthållande, då jag deremot förr icke betalade något alls.

Jemför man det nu varande förhållandet i detta hänseende med de beräkningar, som blifvit gjorda af Herr Asplund uti hans vid utlåtandet fogade reservation, i händelse Utskottets förslag skulle gå igenom, nemligen att de särskilda länens andel i kostnaden för skjutsväsendets upprätthållande skulle uppgå till så olika belopp, som till exempel 67 öre på bevillningskronan inom Jemtlands län, men inom Göteborgs och Bohus län endast till 1 öre; så skulle följaktligen Landshöfding Asplund, hvilken uppbär en lön af minst 10,000 kronor, få betala 67 kronor såsom skjutsbidrag. Jag dristar ingalunda påstå, att jag har en inkomst af 10,000 kronor om året af min jord, och likväl anses det icke obilligt, att jag nödgas betala 1,500 kronor för nämnda ändamål. Man säger: »det är rätt åt dig, du har köpt din egendom belastad med detta onus, du har fått beräkna ett motsvarande afdrag på köpeskillingen och följaktligen måste du underkasta dig att bära detsamma». Men så är icke förhållandet; egendomen var ej belastad med något sådant onus, utan detta onus har tillkommit sedan dess. Endast ur fosterländsk synpunkt har jag och öfrige der i orten fördragit detta realonus, under förhoppning att detsamma en gång skulle komma att jemnt och rättvist fördelas på alla beskattningsföremål. Jag hoppas och tror, att ett missförhållande, sådant som det, hvilket beträffande skjutsskyldigheten för närvarande eger rum, omöjligens skall kunna längre fort fara. Alla från motsidan i dag förut hållna anföranden i denna fråga hafva gått ut på att rifva sönder förslaget. Detta berättigar mig till det antagandet, att man å den sidan icke vill göra något för skjutsbördans utjemnande; ty om så varit fallet, så skulle man väl hafva framlagt ett annat förslag, som kunde föra till ett bättre resultat; men det har man icke gjort. Hvarje § i det nu föreliggande förslaget skulle äfven jag kunna kritiera, äfven jag skulle från min ståndpunkt kunna framkomma med förslag till ändring i nära nog hvarenda §; men att deremot framkomma med något bättre genomgående helt, som skulle passa bättre än det nu framlagda, det tror jag mig icke vara i stånd till. Derfor är det min åsigt att alla, som vilja göra något, kunna icke göra bättre än godkänna förslaget sådant det föreligger.

Man klagar så mycket öfver, att enligt det nya förslaget skulle det blifva så dyrt att resa. Ja, äfven jag vill gerna resa billigt, ty jag reser ganska mycket. Men jag skall också gerna hålla hästar att skjutsa med, blott man betalar mig skäligt. Nu vill man deremot åka så godt som för intet och låta de skjutsskyldige betala. Nej, låt dem betala, som åka.

Jag tror icke heller, att det är så alldeles oäfvat att en del af

utgifterna vid skjutsens ordnande kommer att falla på vederbörande Konungens Befallningshafvande. Detta skulle möjligen hafva till följd, att Konungens Befallningshafvande såge litet bättre upp vid entreprenaderna, och att ordförandena i bevillningsberedningarne blefve till-satte med litet mera urskilning än nu ofta är förhållandet. Det nu varande förhållandet i Jemtland är abnormt. Jag vågar icke fram-hålla huru stor eller liten skuld vederbörande hafva derutinnan — det vore må hända orättvist att lägga skulden på dessa myndigheter mera än på andra. Ty det visar sig af de tabeller, som finnas vid-fogade skjutskomiterades betänkande, att det finnes ställen, der hvarje häst, som tages ur stallet för skjuts, betalas med enorma belopp, ja ända till 30 kronor. På det att en så dryg börda icke vidare måtte hvila ensamt på jorden, är det nödigt att denna sak ordnas på ett mer ändamålsenligt sätt.

*Ang. förän-
drad reglering
af skjutsvä-
sendet.
(Forts.)*

Det var detta jag velat anföra. Jag skall nu icke vidare upptaga Kammarrens tid för denna gång, utan inskränka mig till att yrka bifall till den nu föredragna 22 §.

Herr Engman: Här har redan på förmiddagen i denna fråga talats så mycket för och emot, att, om man icke redan, innan man gick hit, fattat en bestämd åsigt i saken, man skulle med afseende å de uttalanden, som här blifvit gjorda, blifva villrådig åt hvilket håll man skulle luta eller, med andra ord, om man skulle rösta för eller emot förslaget, ty här tyckes dock göras mest för detsammias förkastande.

För min del kommer jag obetingadt att rösta för förslaget; och man må icke undra derpå, om man vet att af alla de onera, som hvila på jordbruket, finnes intet, som är så förhatligt och orättvist, som just skjutsskyldigheten. Och inom mitt kommittenskap kostar skjutsen på sina ställen 200 till 300 kronor i entreprenadafgift per mantal. Jag själf betalar visserligen icke på långt när så mycket som den näst föregående talaren, hvilken sade sig betala 1,500 kronor, men jag har icke heller en så stor egendom att betala för, som han. Jag besitter tillsammans ungefär två tredjedels mantal kronoskatte och betalar för denna del i entreprenadafgift 90 à 100 kronor, jag minnes icke riktigt huru mycket det är, jag tror att det är 95 kronor. Man har fram-hållit, att i den händelsen att Komiterades eller Utskottets förslag skulle gå igenom, skulle inom Jemtlands län betalas i skjutsentreprenad-bidrag 67 öre på bevillningskronan. Landshöfdingen i Jemtland, som sitter med 10,000 kronor i årlig inkomst, skulle då få betala 67 kronor till skjutsentreprenaden, och en annan landshöfding, i till exempel Westernorrlands län, 25 eller 30 kronor. Detta vore något oerhördt, säger man. Ja, visserligen för dem, som ej förut betalt någonting för skjutsens uppehål-lande. Vidare framhåller man från vissa håll, att man icke skall taga bort eller lindra denna börda från jordbrukarne och kasta den på arbetarne och andra samhällsklasser, som icke haft den förut. Desse skulle i de olika länen få betala från 4 till 25 à 60 öre på bevillningskronan. De flesta arbe-tare skatta nemligen för en inkomst af endast 400 kronor, och betala så-ledes 1 krona i bevilling; och desse skulle betala i skjutsentreprenadafgift från 4 och möjligen ända till 25 eller högst 60 öre för bevillnings-kronan. Detta vore oerhördt och framhålles såsom ett skäl, hvarför

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

man icke skulle ingå på förslaget. Men jag frågar, är detta verkligen något skäl för att afslå förslaget? Eller har man nu blifvit verkligen så öm om arbetsklassen, att man icke skulle kunna lägga på arbetaren dessa 4 till 25 å 60 öre om året för skjutsen, utan deremot låta jordbrukaren hädanefter som hittills vara skyldig att, såsom han gjort under århundraden förut, skjutsa desse arbetare samt alla andra, som pretendera skjuts? Nej, mine Herrar! det är ej arbetarens utan edra egna plånböcker, som I ären rädda om! Det händer ibland i min hemort, att der komma ända till 50 å 100 arbetare, som skola upp till flottningsarbete på vårarne. Jordbrukaren skall då taga hästarne från plogen och andra trängande göromål och skjutsa de här herrarne för 80 öre milen. Är det rim och reson häri? Nej! Tiden är inne för en förändring häruti. Vidare säger man: vi skola icke tåla detta, utan staten bör betala alltsammans. Detta är endast ett de obotfärdiges förhinder. Hade ett förslag i den riktningen nu förelegat till afgörande, hade Herrarne sagt nej äfven härtil och haft ett annat obotfärdigt förhinder att derfor anföra för ett nytt uppskof med frågans lösning kanske ännu 20 å 30 år. Jag vill omtala hurudant förhållandet är i en socken vid namn Ed inom mitt kommittenskap. Skjutslaget är der fördeladt på båda sidor om Ångermanelfven. Den mindre delen af skjutslaget ligger på den norra, den större delen på den södra sidan. Gästgifvaregården ligger på den norra sidan; och det är nödvändigt att buda reservskjuts på mer än en fjerdedels mils afstånd från gästgifvaregården; den skjutsande skall sedan öfver Ångermanelfven och skjutsa till exempel en mil — för denna färd fram och åter får han betala 75 öre i färjpenningar — får man då 80 öre milen för skjutsen, så har man efter två och en half mils färd 5 öre i behållning, när skjutsbonden kommer hem. Tycka Herrarne det är skäl att komma fram med den förhoppningen, att detta skall få fortfara på sådant sätt under möjligen 40 eller 50 år till och säga, att man icke vill antaga förslaget, därför att staten skall öfvertaga allt. Har icke i 50 eller 60 år varit fråga om det senare? Är det då skäl att motsätta sig ett förslag sådant som detta och som blifvit utarbetadt på så goda grunder? Då regeringen framlagt ett sådant förslag, som det nu föreliggande, länge motsedt, kan jag icke annat än på det högsta beklaga, om denna Kammare eller Första Kammaren skulle vilja afslå detta. Det får stå för denna Kammarrens egen räkning, inför landet, om den afslår detta förslag, som jag dock hoppas ej måtte ske. Jag vill icke vara med om ett sådant beslut.

Jag skall icke längre upptaga Kammarrens tid, utan yrkar bifall till det af Utskottet framlagda förslaget på de skäl, som blifvit af Herr Carl Ifvarsson äfvensom af Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet anförda, och tillägger att, ehuru jag icke ser Herr Statsrådet Thyselius nu närvarande, jag dock ber att få frambara till honom min upprigtiga tacksamhet för det utmärkta och energiska sätt, hvarpå han behandlat denna svåra fråga, som jag nu hoppas må få en lycklig lösning.

Herr Casparsson: Till en början ber jag få hembära min högaktning till den ärade representanten från Hernösand för den ridder-

liga öppenhet, hvarmed han erkände ett af honom 1874 begånget miss- tag; och jag gör detta så mycket hellre, som jag, jemte en representant från Norrland, var den ende, som reserverade sig mot det beslut i frågan, Kammaren på hans initiativ fattade. Det återförde lifligt minnet af tilldragelsen vid 1874 års riksdag, då han med ett glänsande föredrag tog hela denna Kammare med storm, och slutade det oratoriska fyrverkeriet med att citera det ryktbara kanonskottet vid Toulon under den första franska republiken. Jag kom dervid ovilkorligen att tänka på den sista spanska republiken, ty det förslag, som han då framställde för skjutsens ordnande, påminde om den »federativa republiken», hvarvid landstingen skulle utgöra den administrativa myndigheten. Hufvuddragen af detta förslag har Kongl. Maj:ts nu framlagt till Riksdagens pröfning.

Då regeringen framställer ett förslag till ordnande af en så vigtig statsangelägenhet som samfärdselsens befrämjande, så torde man hafva rätt att den sista kunna uppleta någon ledande princip. Men jag får för min del bekänna, att jag i förslaget föfångt sökt någon sådan. En princip tyckes visserligen till en början hafva blifvit i förslaget uppställd, att den resande skall betala hvad skjutsen kostar, men då en sådan princip i sin praktiska tillämpning skulle föra tillbaka till naturtillståndet, har den snart blifvit öfvergifven. Någon annan ledande princip har jag icke kunnat skönja, om icke möjligen den, som gjort sig gällande inom bränvinslagstiftningen, eller att man bör inskränka förbrukningen genom att höja priset och försvåra åtkomsten. Jag frågar: är det framlagda förslaget verkligen befrämjande för samfärdseln, hvilket jag anser vara hufvudsaken? Afser det att göra samfärdseln billigare? Nej, tvärtom; enligt allt hvad man kan antaga, kommer samfärdseln att enligt förslaget blifva betydligt dyrare, ja i vissa delar af landet så dyr, att, åtminstone om bekvämligheten tages med i beräkningen, den blir dyrare än i något annat civiliseradt land. Afser detta förslag att göra samfärdseln bekvämare och tidsenligare? Nej, förslaget kvarstår fortfarande på raphönans primitiva ståndpunkt, ty om ock denna raphöna blir bejjädrad och försedd med fotsack, torde den dock till arten och beskaffenheten blifva hufvudsakligen densamma. Läger man härtill de hemtrefliga bestämmelserna i 6:te jemte åtskilliga andra §§, tror jag mig våga påstå, att samfärdseln icke genom förslagets antagande blifver bekvämare eller tidsenligare. Jag frågar vidare: blir samfärdseln enligt förslaget snabbare än för närvarande? Nej, tvärtom. Jag vill i detta hänseende icke framlägga några egna beräkningar, utan endast åberopa hvad Kongl. Maj:ts och rikets Kammarkollegium härom yttrat, nemligen att för tillryggaliggande af den i resereglementet för dag bestämda väglängden af 8 mil skulle enligt förslagets bestämmelser kunna åtgå — 32 timmar. Och det betänkliga i saken är, att vi lagstifta uti och för det nittonde århundradet, ångans, jernvägarnes och elektriska telegrafens tidevarf. Jag frågar ändtligen: afser förslaget vinmande af den enhet, som, önskvärd i all lagstiftning, i synnerhet är det i den administrativa? Nej, tvärtom, det afser till exempel att skjutslegan skall blifva olika icke endast i olika län utan till och med i olika delar af samma län; och detta i en tid, då vi just för åstadkommande af enhet i samfärdseln antagit likformigt post-

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

porto och telegramporto och för samfärdseln med utlandet underkastat oss de besvär och kostnader, som äro förenade med antagandet af ett nytt mått-, mål- och vigt-system. Nyligen hafva vi för vinnande af en sådan enhet i afseende å tidsberäkningen beslutat införande af en för hela riket gemensam »medeltid»; nu åter vill man införa bestämmelser, som i en annan mening skulle återföra oss till medeltiden. Jag vill i detta hänseende citera ett yttrande, som afgifvits af en reservant inom Kammarkollegium, dess president, nemligen att förslaget är en återgång till »den gamla landskaps och förbundsorfattningen». Är detta ett framåtskridande, så är det åtminstone ett framåtskridande baklänges.

Å andra sidan måste jag villigt och med tacksamhet erkänna en stor förtjenst, som förslaget eger, nemligen att det afser att från jorden aflyfta en tunga, som till sin innersta grund och väsende är en orättvisa, och som man i långliga tider sträfvat att befria den ifrån. Men för att åstadkomma detta resultat begär man en annan orättvisa, den nemligen, att lägga den största tungan på sådana beskattningsföremål, som hittills från denna börda varit fullständigt befriade. Det blir nemligen icke städerna, icke jordbruksfastigheterna, utan öfriga beskattningsföremål å landet, som enligt Kongl. Maj:ts förslag komma att draga den största tungan; och en sådan åtgärd kan jag för min del icke anse vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande.

Allt detta kommer, enligt min uppfattning, af ett vacklande mellan principer; å ena sidan anser man samfärdseln såsom en statens angelägenhet, som därför bör af staten befordras; å andra sidan anser man den vara en kommunal angelägenhet, som därför bör af landsingen tagas om händer. Detta hälftenbruk, detta vacklande mellan tvenne principer har äfven här ledt till det vanliga resultatet, eller att det hela blir otillfredsställande. Nej, ställ först principen klar och ren, att samfärdseln är en statsangelägenhet, och drag sedan konsekvenserna häraf. Detta är icke heller något hugskott från i dag eller i går: den tanken är 160 år gammal. Ty, märkligt nog, var det just den konung, hvars håg och tid hufvudsakligen var vänd åt krigiska bedrifter och som man från vissa håll äflats att framställa såsom endast en rå krigare, som först uttalade den tanken, att skjutsningsbesväret vore en statens angelägenhet, som borde af staten ordnas i samband med postföringen. I Februari 1718 utkom nemligen en förordning om postväsendets och gästgifveriernas sammanförande. Denna förordning blef, såsom så mycket annat af hvad Carl den tolfte uträttade, efter hans död upphäfd. Men då under en tid, när landet var utarmadt af långvariga krig och dess resurser i alla hänseenden voro ojemförligt mindre än nu, en sådan tanke kunde uppstå och taga form i en Kongl. förordning, är det väl omöjligt att nu, då landet hunnit ett välstånd, hvarom man då icke kunde hafva någon aning, förverkliga samma förslag? Jag tror det icke. Nära hundra år senare, eller år 1812, då landet åter nyligen genomgått en liknande kris och nästan var lika utblottadt, utkom återigen en Kongl. förordning i samma riktning, om försök med inrättande af forvagnar för forsling af resande och paket mellan Stockholm—Göteborg och Stockholm—Hel-

singborg, men, såsom hos oss ofta händer, efter någon tids försök öfver-

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

Under den följande tidrymden gjorde man på 1830-talet ytterligare försök; det gick icke och man afstod snart derifrån. Men under 1856—1858 årens riksdag begärde Rikets Ständer nedsättning af en komité för utredning af denna fråga. Denna komité, som framlade ett förtjenstfullt och utredande arbete, kom till det resultat, att skjutskyldigheten, så väl post- som håll- och reservskjutsen, borde öfvertagas af staten. Den siffra, hvartill omkostnaderna för denna reform skulle stiga, var icke heller efter våra förhållanden afskräckande; den uppgick nemligen till endast omkring 700,000 kronor, och det oaktadt vårt jernvägsnät vid den tiden icke var mera än knappt påbörjad. Kongl. Majt ansåg dock att, enär jernvägsnätets fullbordande vid denna tid skulle taga landets krafter i anspråk, det icke vore skäl att då framkomma till Riksdagen med förslag i denna syftning. Sammansatta Stats- och Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, till hvilket ärendet vid 1859—1860 årens riksdag remitterades, tillstyrkte emellertid Riksdagen att besluta skjutsens skiljande från jordbruket och öfvertagande af staten, samt att för detta ändamål måtte anvisas ett förslagsanslag af 600,000 kronor. Sammansatta Utskottet ansåg det således icke omöjligt att redan vid den tiden lösa denna fråga på det af skjutskomitén föreslagna sätt. Frågan föll emellertid för den gången, men uppdök åter vid följande 1862—1863 årens riksdag, då en ledamot af bondeståndet, som jemväl nu är ledamot af denna Kammare, Jonas Andersson, väckte förslag i frågan, och med honom instämde 51 andra ledamöter i bondeståndet under förklarande, att de »till alla delar förenade sig» i hans motion. Den så kallade klämman i denna motion lydde sålunda: »1:o att gästgiveri-, håll- och reservskjutsen samt postskjutsen skiljas från jordbruket och öfvertagas af staten; 2:o att skjutsningsväsendet för statens räkning så ordnas, att den minsta möjliga kostnad så väl för den resande som för staten må vinnas, på samma gång som en ändamålsenligare transport af posterna i förening med resandes fortskaffande ernås; och 3:o att behöfliga medel för ändamålet vinnande nu måtte anslås.» Man torde få antaga, att desse 52 motionärer voro ett troget uttryck af bondeståndets dåvarande uppfattning af frågan. Dessa motionärer framhöllo emellertid just två saker, som man, beträffande de resandes fortskaffande, saknar i nu föreliggande Kongl. proposition, nemligen *billigheten och ändamålsenligheten*. Man har sagt, jag vet icke om med rätt eller orätt, att bondeståndet i ekonomiska frågor var temligen konservativt; men säkert är, att bondeståndet vid 1862—1865 årens riksdag intog en långt mer avancerad ställning i denna fråga än Kongl. Majts regering år 1878. Jag erkänner villigt, att Kongl. Majts regering vid framläggande af sitt förslag har troget kopierat det af komiterade afgifna förslag, samt att komiterade åter ganska troget kopierat de grunder, som Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse 1875 i denna sak framlagt. Kongl. Majts förslag är således egentligen blott en kopia af 1875 års Riksdags skrifvelse i ämnet, till och med så trogen, att då, såsom Kammarkollegium anmärker, Riksdagen städse förut förklarat det vara af rättvisa påkalladt, att ett deltagande af andra skattskyldige i skjutsningsbesväret »*efter billiga*

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

grunder reglerades», men i Riksdagens nu ifrågavarande skrifvelse icke något förekommer, som antyder på denna billighet, så finnes icke heller i Kongl. Maj:ts förslag något afseende fästadt derå.

Det kunde vara åtskilligt att ytterligare tillägga, men tiden är långt framskriden. Jag vill derfor blott säga att, då jag icke vill yrka afslag på ett förslag, som afser att från jordbruket aflyfta en orättvis börda, och jag icke kan yrka bifall till ett förslag, som, på samma gång det innebär en obillighet mot andra samhällsklasser, äfven skulle komma att i väsentlig mån försvåra samfärdseln, jag icke har annat val än att yrka återremiss. Jag gör detta icke för att undanskjuta frågan, ty jag tror att frågans utgång i denna Kammare redan är afgjord, men jag gör det i den afsigt att, om det sedermera skulle befinnas, att den nu föreslagna regleringen af skjutsväsendet icke vore ändamålsenlig, så många yttranden som möjligt måtte finnas uttalade för den åsigt, att staten bör öfvertaga detta bestyr; ty förr än så sker, blir saken icke nöjaktigt ordnad.

Jag yrkar således återremiss af den föredragna punkten.

Herr Jonas Andersson: Det var att vänta att detta samman-satta Stats- och Lag-Utskottets förslag skulle komma att kritieras, och det ganska skarpt, från ett visst håll. Denna förmodan har i hög grad slagit in. Det är mycket lätt att kritisera ett förslag, det må vara utarbetadt huru väl som helst och i hvilken riktning som helst; de som icke vilja antaga eller gilla någon förbättring i de missförhållanden, som anses vara i behof af ändring, finna alltid skäl eller uppsöka skäl att ogilla och kritisera de ädringsförslag, som framläggas.

Här har under loppet af förmiddagen blifvit så mycket taladt från begge sidor i denna fråga, att blott föga finnes att dertill lägga. Herr Statsrådet och Chefen för Civilepartementet har framställt en fullständig historik öfver skjutsväsendets första uppkomst, dess fortgång och dess utveckling ända intill närvarande tid. Det visar sig deraf, att skjutsbördan aldrig varit de skjutsskyldige ålagd såsom ett onus; skyldigheten att tillhandahålla de resande hästar har varit dem ålagd, men mot full ersättning för hvad skjutsen verkligen kostade i hvarje ort. Icke heller hafva de någonsin varit ålagda, hvarken i forntid eller nutid, att betala penningar särskildt för att slippa ifrån detta onus.

Den radikala rättvisan i denna sak har långt för detta blifvit uttalad, nemligen att den, som begagnar skjutsen, bör betala dess värde; men i praktiken har det visat sig, att detta icke låter sig verkställas, om man vill uppehålla den nödiga samfärdseln mellan de särskilda orterna. Detta är orsaken, hvarför den radikala rättvisan icke blifvit tillämpad. Då den sålunda icke kunnat tillämpas, har man försökt inrättandet af entreprenader, som skulle dels aflösa den gamla håll- och reservskjutsen och dels framdeles visa, huru mycket skjutsen egentligen kostade och i hvad mån densamma slutligen skulle kunna utvecklas derhän, att den kunde af de resande betalas. Då icke heller detta låtit sig göra, då det i tillämpningen icke har kunnat komma derhän, har man försökt att framlägga ett kombineradt förslag, deri så väl staten till viss del som kommunerna eller länen till viss del skulle komma att göra vederbörande läns invånare intresserade för skjut-

sens ordnande på bästa, billigaste och ändamålsenligaste sätt. Nu säger man emellertid, att det framställda förslaget är alldeles origtigt, att ordnandet af skjutsväsendet bör vara en statens angelägenhet, och att det är statens skyldighet att ensam bekosta den skilnad, som för ernäendet af ändamålet, skjutsens ordnande, utöfver skjutslagets bidrag erfordras. Äfven jag har, på samma sätt som en föregående talare, under den gamla ståndstiden drifvit den satsen, att staten borde öfvertaga skjutsskyldigheten; och hela bondeståndet, som egentligen representerade de skjutsskyldiga hemmanen, var på den tiden af samma åsigt. Men har denna åsigt verkligen låtit realisera sig? Samma skäl, eller om icke desamma, så dock likartade, som det nu framställda förslagets motståndare, d. v. s. de, som icke äro skjutsskyldige, uppställa mot förslaget, samma skäl och mångfaldiga andra skäl anfördes af de icke skjutsskyldige under ständsriksdagarne mot de då i ämnet väckta förslagen, hvilka de refvo sönder med förklarande, att förslagen skulle leda till så stora och oberäkneliga utgifter, att samhället icke skulle kunna stå ut dermed. Så förtgick det under alla de ständsriksdagar, under hvilka motioner väcktes i det syfte, att skjutsningsbesväret skulle af staten öfvertagas. Då man nu försöker bemedla förhållandena och just ingår på den väg, som de, hvilka under ständsriksdagarne ogillade skjutsbesvärets öfverflyttande på staten, förklarade bättre leda till målet, då man nu försöker slå in på den vägen, är förhållandet alldeles detsamma. Man mötes med samma ogillande. Den nu inslagna vägen duger icke heller. Nu är det staten, som ensam bör öfvertaga besväret. Ehuru man sålunda af gammal erfarenhet vet, att de, som icke äro skjutsskyldige, vilja ogilla allting, erkänna de likväl, att en orättvisa härutinnan hvilat på jordbruket. Men ännu mera är detta fallet, då man vill uttvinga penningebidrag, större eller mindre, af de skjutsningskyldige för skjutsens upprätthållande. Hvarje skilling, som sålunda kontant utbetalas, är en orättvisa, det erkännes af alla. Men hvarför vill man då icke nu försöka, om saken låter verkställa sig på det sätt, som nu är föreslaget? Det nu framställda förslaget är åtminstone ett förslag, som genomgått många skärseldar. Af alla, som man förutsätter böra hafva satt sig in i förhållandena, har det säkerligen blifvit noga pröfvadt och skärskådadt från alla synpunkter; och jag tror, att komiterade, hvilka varit från skilda orter inom landet, fullständigt tänkt på så väl det ena som det andra och jemväl på den erfarenhet vi haft från långliga tider tillbaka om det motstånd, som mot de föreslagna förändringarne uppstålts från deras sida, som vilja hindra, att något i frågan göres. Då man emellertid nu försöker ett nytt sätt för att bemedla saken, för att, om möjligt är, kunna taga ett steg i den önskade riktningen, är motståndet detsamma. Jag för min del ser ingen möjlighet för att kunna med några skäl genomdriva förslaget, saken må nu hafva än aldrig så goda skäl för sig; ty den, som icke vill göra något, han har, såsom en talare på norrlandsbänken redan yttrat, alltid något de obotfärdigas förhinder att åberopa. Då man nu förklarar, på samma gång man ogillar detta förslag, att man verkligen önskar en reform, då man tillika anser, att denna börda, som borde vara en allmän angelägenhet, orättvist hvilat på jordbruket, då man på samma gång ogillar frågan i hvad form den förekommer, så kan man

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

Ang. förändrad
reglering
af skjutsvä-
sendet.
(Forts.)

verkligen få anledning till den misstanken, att det icke, såsom en representant uttryckt sig om Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet, vore så allvarligt menadt med hans uttalanden om behovet och nödvändigheten af en reform i detta hänseende. Snarare tror jag, att de, som så skarpt kritisera förslaget, icke hafva det allvarliga intresse för reformen, som de vilja låta påskina, lika litet som jag tror det vara så allvarligt menadt af dem, som yttrat sig så ömmande för Norrlands befolkning. I sist nämnda hänseende är jag alldeles öfvertygad om, att representanterne för Norrland ega bättre kännedom om förhållandena än vi andra, likasom att de inse, att detta förslag innebär ett steg till det bättre äfven hvad Norrland angår.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, allra helst jag anser det vara lönlös möda att försöka med skäl och bevis öfvertyga dem, som motsätta sig förslaget; utan inskränker jag mig till att yrka bifall till utlåtandet, så väl hvad angår den nu föredragna paragrafen af förslaget, som alla de öfriga.

Herr Sjöberg: I fall man varit nog godtrogen eller, om jag så får uttrycka mig, nog enfaldig att icke redan från början af denna diskussion hafva insett, att den skulle leda till det föreliggande förslagens godkännande i denna Kammare, så säger jag förmodligen icke något annat, än hvad de fleste af oss redan på förhand visste. Skulle man i detta afseende hafva hyst något tvivel, torde det hafva blifvit fullkomligt undanröjdt, när man erinrar sig det synnerliga bifall, hvarmed den förste talarens anförande helsades, ehuru ty värr detta anförande för de fleste af Kammarens ledamöter gick förloradt. Man kan nemligen icke förklara detta bifall endast derigenom, att talaren frammanade minnet af en länge sedan hänsofven regent, högstsallig Hans Majestät Konung Magnus Ladulås, glörovdig-t i äminnelse. Jag borde således möjligen, i betraktande af dessa omständigheter, innehålla med ett yttrande, som från början kan sägas vara alldeles fruktlöst, detta så mycket hellre, som jag fullkomligt erkänner riktigheten af hvad den näst föregående talaren så betecknande yttrade, nemligen att det icke är lönt att anföra skäl eller att denna sak icke kommer fram med skäl. Nej, snarare är det med oskäl — allt efter som man vill taga det.

Tanken ledes härvid på det förhållande, att den svenska regeringens till Sveriges Riksdag aflättna förslag framkomma under en sådan form, att ett återtagande af dem näppeligen kan ega rum. Detta är ur mer än en synpunkt att beklaga, och denna omständighet förtjenar företrädesvis att i nu förevarande fall framhållas. I andra länder, der regeringarne framlägga förslag till riksförsamlingen genom vederbörande ministrar, der låter sig ett sådant återtagande göra och har äfven, efter hvad erfarenheten visat, mången gång skett. Ty äfven med den djupaste aktning för regeringar i allmänhet och en viss regering i synnerhet, måste man ju anse det både tänkbart och ursäktligt, att en regering kan komma fram med ett mindre moget förslag, dervid hon oförmodadt och opåtänt stöter på ett motstånd, för hvilket hon hellre på förhand ger vika, än hon underkastar sig en kritik, som alltid är ledsam, eller möjligen äfven ett afslag, som är ännu mera obehagligt.

Något sådant behöfver man naturligtvis icke befara, hvad detta

förslag beträffar, åtminstone i denna Kammare. Men jag kan ändock icke underlåta att framhålla den föreställning, jag hyser, att Kongl. Maj:ts regering i sin helhet, och Herr Civilministern i synnerhet, har tillräckligt många varma och upprigtiga vänner, för att hon i denna fråga skulle hafva varit i saknad af anmärkningar — och dessa välgrundade och välvilliga — i följd hvaraf ett förslag, sådant som detta, hade, om möjligt, bort återtagas eller, än bättre, aldrig för Riksdagen framläggas. Då jag säger varma och upprigtiga vänner, menar jag fullkomligt ointresserade vänner, eller sådana som icke böja sig för dagens hugskott och dagens meningsströmningar, utan som ega mod att uttala sin mening, äfven om den skulle stå i strid mot den högsta viljan, och detta just derfore, att de önska se regeringen stark samt höjd öfver alla enskilda intressen och partier. Just derför, säger jag, borde man i denna sak kunna hafva haft att påräkna några sådana vänner, om man nemligen velat hafva dem.

Ang. förändrad reglering af skjutväsendet.

(Forts.)

Det är redan tillräckligt ordadt om detta förslag, för att jag icke skulle anse mig böra afstå från att upprepa hvad som under den redan långa öfverläggningen rörande detsamma blifvit yttradt. Jag vill derför endast i korthet beröra en sida deraf, som också af en bland de förste talarne i ämnet blifvit framhållen, nemligen det obestriddiga faktum, att förslaget står i sin väsentligaste del i uppenbar strid mot § 57 i Regeringsformen. Ty det låter icke förneka sig att, derest detta förslag bifalles, Riksdagens beskattningsrätt blir för nära träd. Man har häremot på förmiddagen af en talare hört rigtas den invändningen, att den anmärkning, som i detta afseende framstälts, är haltlös. Till stöd härför åberopade talaren den omständigheten, att det förekommer många andra statsutgifter, hvilka Riksdagen ej kan på förhand till siffran beräkna, och att staten genom sina myndigheter och tjänstemän stundom måste företaga upphandlings- eller entreprenadauktioner och ingå förberedande aftal, der det icke är möjligt att bedöma utgiftsbeloppen, innan anbuden äro gjorda m. m. Jag lemnar åt den ärade talare, som framhöll detta skäl, att sjelf bedöma värdet af detsamma. Han förklarade, som sagdt, motsidans skäl haltlösa; jag skulle kunna gifva ungefärligen samma omdöme åt hvad han yttrade och kan endast förklara tillkomsten af hans anförande i denna del af den omständigheten att, då diskussionen redan ganska länge fortgått på förmiddagen, temperaturen i samlingssalen blifvit hög och den alltid tryckande luften derigenom ännu mera tryckande. Jag föreställer mig, att denna omständighet hade inverkat på honom i det ögonblicket, han talade, ty jag vill icke antaga, att han beräknade densammans inverkan på sina åhörare.

Men under diskussionen har jag kommit att erinra mig, huru som vid 1859—1860 årens riksdag, då de nuvarande kommunallagarne till sina grunddrag lägo för Rikets Ständers ompröfning, en ledamot af rikets då varande första stånd, en ledamot, som nu icke tillhör, men för icke länge sedan tillhörde den nuvarande svenska representationen — hurusom han, säger jag, yttrade, att den nya institution, man ville införa under benämning landsting, möjligen kunde komma att i sin utveckling innebära frö till oregelbundenheter med afseende å svenska folkets beskattning. Han förmenade nemligen, att genom denna nya

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

institution möjligen skulle tillskapas en beskattningsmyndighet, som på sidan om nationalrepresentationens lagliga beskattningsrätt kunde pålägga svenska folket skatter. I mitt då ännu unga och oerfarna sinne kunde jag ej annat än finna en sådan farhåga alldeles ogrundad; och många med mig tyckte väl detsamma. Men jag anser mig vid detta tillfälle böra lemna bemälda representant en enkel gärd af rättvisa, då jag, som nu erinrar mig hans varnande ord, nu hunnit upplefva det ögonblick, när ett sådant förslag allvarligen sättes i fråga och efter all sannolikhet också blir af Riksdagen godkändt. Då jag detta gör, uttalar jag tillika den öfvertygelse, att denne representants fosterländska sinne är så upphöjdt och så erkändt, att man icke ett ögonblick kan hysa något tvifvel om, att han sjelf med glädje skulle hafva sett, att han aldrig fått upplefva den stund, då detta hans yttrande skulle blifva en sanning.

Då man nu vill på det föreslagna sättet ordna skjutsväsendet, hade man väl åtminstone icke bort lemna ur sigte, hvad som också redan af flere talare blifvit framhållet, nödvändigheten af att befordra samfärdseln. Huru detta har skett, huru man tillmötesgått detta billiga anspråk, finner man i § 9 af detta författningsförslag, som tydligen låter en hvar förstå, att till och med för en resa af några få mil och på den mest befarna väg skulle i regeln komma att användas ett helt dygn, så vida man skall färdas med vanlig skjuts, och detta under förhållanden, då det allt för väl låter tänka sig, att det hästantal, som inom tre timmar skall anskaffas, redan finnes på stället, men icke behöfver utlemnas. Ja, ännu mera, förslaget kan leda dertill, att den resande måste underkasta sig ytterligare uppoffringar för sin fortkomst och sålunda blifva utsatt för rent af hvad man med ett enkelt ord benämner skinneri, och detta i högsta grad. Detta kallar jag icke och det lär ingen kunna kalla för att befordra samfärdseln.

Med hvad jag nu sagt vill jag icke hafva yttrat något klander mot Kongl. Maj:ts regering. Hela detta förslag hvilar på auktoritetstro. Grundvalen för förslaget är Riksdagens skrifvelse år 1875. Komitén har arbetat på denna grundval; Kongl. Maj:t har antagit komiténs förslag med högst få afvikelser, och slutligen har det sammansatta Stats- och Lag-Utskottet med ytterligare några få oväsentliga avvikelser antagit förslaget. Herr Departementschefen framhöll i förmiddags, att förslaget är utarbetadt af framstående män. Jag nekar ej dertill; och jag kan säga mig hafva den äran att mer eller mindre känna dem alla. Jag vidgår således villigt och upprigtigt och utan någon sidotanke, att hvar och en af dessa herrar är en utmärkthet, samt att följaktligen också komitén kollektivt är en utmärkthet; men detta utgör ingalunda något hinder för att förslaget kan vara omoget, att det visat sig vara sådant och att det icke tål ens en mycket mild granskning. Detta synes af hela förslagets sammansättning, från början till slut; en ledande grundtanke för förslagets uppställning söker man der förgäfvets. Man finner der konstitutiva stadganden, rätts- och rena polisföreskrifter blandade om hvarandra, utan någon ordning, och detta nästan så, att man kunde vända om förslaget, börja läsningen deraf med den sista och sluta med den första paragrafen. Detta är emellertid — jag vågar påstå det — väsentligen komiténs fel, ty det

är en känd sak — och det har jag ofta framhållit — att Kongl. Maj:ts regering är så öfverhopad med ansökningar och besvärsmål, att föga tid återstår för de organisatoriska frågorna.

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

Dessa besvärsmål i synnerhet äro allt för mycket betungande och tidsödande, men af erfarenheten har jag tyckt mig finna, att Kongl. Maj:ts regering mycket ogerna vill skilja sig från dem. Då så är, får man å andra sidan icke heller begära att, såsom jag nyss antydt, tiden skall räcka till för pröfningen af de stora frågorna. Dessa måste då i hvarje särskildt fall väsentligen bero på vederbörande departementschef; på hans auktoritet stödja sig de öfriga statsråden — detta må man icke förundra sig öfver. Och att Hans Maj:t Konungen bifaller hvad hans statsråd enstämmigt tillstyrker, finner jag vara fullkomligt i sin ordning; jag har ett för mycket konstitutionellt sinnelag för att tänka mig ett annat förhållande.

Med hvad jag nu sagt vill jag icke anses hafva gjort mig miss-tänkt för att icke önska ett ärligt och allvarligt arbete för lösningen af denna stora och viktiga fråga, som i sekler utgjort en lifsangägenhet för Sveriges allmoge. Jag vågar uttala den orubbliga öfvertygelsen, som jag under årens lopp funnit icke i något hänseende böra underkastas något tvifvel, att jag i detta afseende är liktänkande med de flesta, som icke omedelbart träffas af denna tunga. Men jag håller före, att, då man vill utplåna en gammal erkänd orättvisa, detta icke bör ske på det sätt, att man skaffar en ny sådan. Må man antaga en princip, den må i tillämpningen medföra, snart sagt, huru stora uppoffringar som helst — må man blott icke vackla mellan flere mot hvarandra stridande principer.

Att framställa ett yrkande i denna sak är vanskligt, och jag skall icke heller tillåta mig det; jag har endast med de få ord, jag yttrat, åsyftat att få min ringa mening förvarad i det papper, som kallas Riksdagens protokoll. Jag kan icke tänka mig, att förslaget antagande skall medföra lyckliga följder. Jag delar icke de förhoppningar, som i vissa eller kanske i allmänhet i alla frågor föresväfva Kongl. Maj:ts regering. Man hörde nemligen för några dagar sedan, då frågan om reglering af klockarelönerna förevar, Herr Ecklesiastikministern yttra, att om saken blefve så ordnad som Kongl. Maj:t föreslagit, så skulle det aflöpa mycket lyckligt och väl. Allt skulle ordna sig nära nog af sig sjelft; regeringen skulle icke besvärmas af några besvär rörande tillämpningen af regleringen, utan det skulle blifva en mycket lätt sak, Jag vågade icke dela denna förhoppning; jag vågar icke heller dela den förhoppning, som Herr Civilministern i sitt anförande å sid. 40—41 i bilagan till den Kongl. propositionen och vidare i dag muntligen uttalat, att blott man antog denna reform, så skulle de grunder, efter hvilka bevillningsbidragen från jordbruksfastighet i allmänhet utgå, nästan af sig sjelfva upphöra; man skulle erkänna orimligheten och obiligheten af dessa grunder blott detta förslag ginge igenom.

Jag har föreställt mig, att de, som varmt ifrå för en förändring — och jag räknar mig till desses antal — jag har föreställt mig, att äfven de skulle i sin mån söka arbeta på en förändring i det syfte, jag nu vidrört. Då så icke skett, vågar jag icke hängifva mig åt en förhoppning, som, efter mitt omdöme, hvilat på en allt för lös grund.

Ang. förändrad
reglering
af skjutsvä-
sendet.
(Forts.)

Efter det jag nu yttrat, bör det icke vara tvifvelaktigt, att jag, i händelse af votering, kommer att rösta för afslag.

Herr Wistelius: Om denna 22 § antages, kommer att under rubrik »bidrag till skjutsentreprenader», en ny skattetitel blifva synlig på kronodebetsedeln och densamma att utgå efter 2:a artikeln i bevilningsstadgan, således att utan undantag drabba alla, som enligt denna artikel erlægga bevilning; den person, som är uppförd till 400 kronors inkomst af kapital eller arbete, skall således äfven gifva sin skärf till ett ändamål, hvaraf han ej har den ringaste nytta, ty att resa med skjuts kommer för honom aldrig i fråga, utan han skall gifva det derföre, att de bättre lottade skola slippa betala skjutsens verkliga värde. Då ett större afdrag här än 300 kronor, som enligt bevilningsstadgan får ega rum för inkomst ej öfverstigande 1,800 kronor, synes vara billigt, får jag förslagsvis föreslå detta afdrag, utsträckt till inkomst, ej öfverstigande 600 kronor, så mycket hellre, som ett dylikt medgifvande ej »här» inverkar på den skattskyldiges rättigheter i kommunalt hänseende.

Om det nu föreliggande förslaget, som för hvarje län har olika skattebidrag, från ganska lågt till rätt betydligt, kan man säga, att det innebär frö till sin egen upplösning; det är ej grundadt på lika beskattning, ej på rättvisa och billighet. Att nu antaga ett förslag, saknande dessa egenskaper, kan jag ej tillstyrka; bättre är att, till dess ett bättre förslag kan framkomma, ställa ett större anslag än 175,000 kronor till Kongl. Maj:ts disposition, för att användas till understöd åt dem, som hårdt träffas af skjutsbördan, hvilken dock bör och kan lindras på bättre och rättvisare grunder än de nu föreslagna.

Att landstinget, som under sin korta sammanvaro är så upptaget af de i landstingsförordningen föreskrifna ärendens behandling, skall med nu förevarande äfven taga befattning, synes mig ingalunda lämpligt och kan lätt gifva anledning till stridigheter och derigenom en brandfackla utkastas, som kunnat undvikas.

Jag får till följd häraf yrka återremiss.

Herr Hörnfeldt: De af Kammarens ledamöter, som deltog i 1875 års Riksdag, då den ifrågavarande skrifvelsen afläts till Kongl. Maj:t, kunna, lindrigast sagdt, icke annat än förundra sig öfver att höra, huru äsigterna på dessa tre år förändrats. Under den debatt, som försiggick före fattande af beslutet om skrifvelsens aflåtande, kunde man icke skönja den minsta skymt af de anmärkningar, som under dagens debatt blifvit framställda. Det är beklagligt, att dessa anmärkningar då icke gjorde sig gällande eller ens framställdes, ty jag förmodar att, om så skett, de möjligen kunnat vara till ledning dels för regeringen vid tillsättande af den komité, som utarbetat förslaget i frågan, och dels för komitén vid afgifvandet af dess betänkande. Men vid 1875 års riksdag tycktes man vara temligen ense derom, att en del af kostnaden för skjutsväsendets ordnande skulle betalas af landstinget och en del deraf utaf staten; man trodde sig då icke kunna ordna skjutsväsendet på något annat fördelaktigare sätt. Nu återigen har man framkommit med de allra gravaste anmärkningar, dels mot

författningsförslaget och dels derom, att skjutsväsendet borde utgöra en statens angelägenhet. Man har framställt det svåraste klander mot regeringen därför, att regeringen behagat framkomma med detta förslag. Men detta klander anser jag på det högsta obefogadt. Regeringen har i sitt förslag följt Riksdagens skrivelse, komiterades förslag och vidare utlåtanden från vederbörande myndigheter inom åtskilliga delar af landet. Frågan har således blifvit grundligen utredd; men regeringen har icke deraf funnit giltiga skäl att vidtaga någon väsentlig ändring i sitt nu förevarande förslag. Man kan således svårligen påstå, att regeringen är i detta hänseende klandervärd.

En talare på stockholmsbänken, som nyss hade ordet, yttrade visserligen, att han med sina anmärkningar icke ville klandra regeringen, emedan han trodde, att regeringen haft full befogenhet att framkomma med förslaget, men icke desto mindre lät han undfalla sig den anmärkningen, att regeringen från åtskilliga af sina vänner, om också icke de allra bästa, efter min tanke, som yttrat sig öfver förslaget, fått mottaga åtskilliga anmärkningar som af regeringen bort beaktas, om regeringen, såsom han uttryckte sig, varit tillräckligt stark. Men han ansåg, att regeringen icke känt sig tillräckligt stark och att hon därför icke kunnat göra annat än hvad hon gjort, framlägga förslaget sådant det är. Jag må säga, att detta dock var en besynnerlig anmärkning. Jag tror nemligen tvärtom, att regeringen visat sig mycket mera stark, då hon vidhållit den af Riksdagen uttalade åsigten, i hvilken flere auktoriteter instämt, och icke vacklat mellan de olika åsikter, som gjort sig gällande hos den ena eller den andra Konungens Befallningshafvande. Det skulle hafva varit rätt intressant att höra hvad man i denna Kammare skulle hafva sagt, om regeringen framlagt ett förslag i det syfte, man här i dag från motsidan tyckts vilja anse för det bästa och, snart sagdt, det enda rigtiga, att staten ensam skulle öfvertaga hela kostnaden för skjutsentreprenaderna. Jag vågar naturligtvis icke på förhand säga hvad Herrarne i sådant fall skulle hafva sagt. Men besynnerligt förefaller det mig, om Herrarne icke skulle hafva motsatt sig ett förslag framlagdt af regeringen, om hon visat sig så vacklande, att hon icke fäst afseende vid de utlåtanden hon erhållit dels från en föregående riksdag, dels ock från andra auktoriteter. Men nu låter det annorlunda; nu säger man att regeringen är vacklande därför att hon framlagt komiténs förslag, som dock är grundadt på Riksdagens egen skrivelse i ämnet. Det argumentet håller således, enligt min uppfattning, icke på något sätt streck.

En annan talare, på upsalabänken, sade att förslaget vore så beskaffadt, att det icke tälde vid ens den allra ytligaste granskning. Men, besynnerligt nog, fastän den talaren icke saknar förmåga att uttrycka sin mening, fingo vi icke veta hvaruti förslagets stora brister bestodo. Han sade endast, att han icke kunde bifalla förslaget, emedan det icke gick i den rigtning han önskade, nemligen att staten skulle öfvertaga hela skjutsningsbestyret, och att han icke ville vara med om att utbyta den orättvisa, som nu är, emot en orättvisa som är ännu större.

En talare på stockholmsbänken yttrade under förmiddagen, att, genom antagande af detta förslag skulle svenska folkets af Regerings-

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

formens § 57 garanterade beskattningsrätt blifva kränkt. Jag har dock svårt att förstå hvori denna kränkning skulle bestå. Jag tror icke heller, i motsats till denne talare, att det är värdt att så mycket tala om denna kränkning; ty en långt större kränkning ligger deri, att den allra största delen af svenska folket, som för närvarande är betungad med denna skjutsbörda, icke kan blifva fri från densamma. Den kränkning, som de nu gällande lagarne tillfoga det svenska folket i detta hänseende, är större än den, som kommer att, enligt någras tanke, följa med det nu framlagda förslaget, om det blifver antaget.

Samme ärade talare gjorde åtskilliga andra anmärkningar, som dock voro af mindre väsentlig beskaffenhet, t. ex. den, att vissa §§ i förslaget icke hade den form, som enligt hans tanke vore riktig. Men jag förmodar, att det icke var på denna grund han yrkade vare sig afslag eller återremiss, utan detta skedde väl af andra orsaker.

En annan talare på förmiddagen nämnde, att derigenom att skjutslegans höjdes, vore det icke så alldeles gifvet, att entreprenadbidragen skulle komma att nedsättas. Detta påstående har till en del blifvit besvaradt af en talare på jemtlandsbänken, som tydligen visade, att så i sjelfva verket skulle komma att ske. Men om man också icke vill medgifva, att någon väsentlig nedsättning af entreprenadsummorna skulle följa af skjutslegans höjande, så måste man väl dock å andra sidan medgifva att, om det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till skjutsförfattning antages, detta skulle i väsentlig mån verka derhän, att entreprenadsummorna komme att nedsättas. Jag skall bedja att i detta hänseende få nämna några ord om ett förhållande, som jag fick reda på under den tid, jag satt i skjutskomitén, hvilket förhållande visar, att nu gällande författningar icke äro af beskaffenhet att verka nedsättning af entreprenadbeloppen. Vid en skjutsstation någonstades i södra Sverige hade under ett år icke utgått mer än 30 hästar. Men Konungens Befallningshafvande hade ändock funnit skäligt bestämma, att vid denna station skulle tillhandahållas icke mindre än 4 hästar om dygnet genast vid tillsägelse. Detta var vid en station, der det på året utgick 30 hästar! Tro Herrarne icke, att genom att bestämma detta hästantal, som icke var af behofvet påkalladt, lägre, entreprenadsumman skulle kunnat nedsättas? På ett sådant ställe borde stationen helt och hållet indragas, men i alla händelser hästantalet bestämmas betydligt lägre än Konungens Befallningshafvande gjort.

Vidare har man sagt, att meningen med Riksdagens skrifvelse af den 21 Maj 1875 ingalunda var att lyfta denna börda helt och hållet från jordbruket. Det var enligt min tanke icke heller meningen, och detta framgår äfven alldeles tydligt af det nu framlagda förslaget. Meningen med detta, likasom med berörda skrifvelse, är att i någon mån lindra den börda, som nu är lagd på åtskilliga af jordbruksfastigheterna, genom att öfverflytta den på alla samhällsklasser på det sätt, att alla andra beskattningsföremål skola deruti deltaga, dock så, att jordbruksfastigheten skall betala dubbelt mot andra beskattningsföremål. Man har sålunda icke velat lyfta denna börda helt och hållet från jorden, utan velat att den skulle deltaga deri i förhållande till dess taxeringsvärde.

En talare på uppsalabänken, som inlät sig på en skarp kritik af

Kongl. Maj:ts förslag, sade bland annat, att deri icke fans stadgadt något annat sätt att ordna entreprenaderna än blott *auktioner*. *Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.*
 Kongl. Maj:ts förslag finnes dock ett annat sätt att antaga entreprenörer, än blott entreprenadauktion, bestämdt. Der stadgas nemligen, att om landstinget finner en entreprenör hafva betingat en allt för stor summa, så är rätt medgifven för landstinget att bestämma hvilken summa, som kan vara lämplig för att inrätta entreprenad vid detta ställe. Gör landstinget detta och Konungens Befallningshafvande derjemte finner det af landstinget bestämda belopp lämpligt, så behöfves icke någon entreprenadauktion, utan saken kan arrangeras mycket lindrigare af Konungens Befallningshafvande.

(Forts.)

Man har vidare anmärkt, att genom antagande af detta förslag skulle de län, som förut varit hårdast betungade genom skjutsbördan, nemligen de norrländska, till hvilka jag äfvenledes hör, fortfarande komma att betungas svårare än de södra länen. Den ärade talaren, som gjorde denna anmärkning, hade så till vida rätt, som de norrländska länen skulle få betala mycket högre entreprenadafgifter än de södra länen. Men jag ber få fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå att, om Kongl. Maj:ts nu framlagda förslag afslås, blir denna skjutsbörda för Norrland icke mindre utan tvärtom större än enligt Kongl. Maj:ts förslag. Ty de norrländska länen få då betala samma entreprenadafgifter, som för närvarande utgå, och dessa äro vida högre än dem Kongl. Maj:t föreslagit. Således innebär Kongl. Maj:ts förslag äfven för de norrländska länen en lättnad.

Slutligen har man äfven gjort den anmärkningen mot förslaget — och denna anmärkning är kanske, efter hvad jag tyckt mig finna, den väsentligaste — att man, genom att öfverlemna i landstingens hand att bestämma entreprenadafgifterna, skulle lemna dem allt för stor politisk makt. Men detta tror jag man kan kalla för en riktig skugg-rädsla. Jag kan så mycket mindre tro, att det kan vara förenadt med någon fara, att låta landstingen bestämma detta, som jag tager för alldeles gifvet, att, då landstingen sjelfva skola betala afgifterna, de icke lära komma att sätta dessa afgifter för högt, utan fast hellre så lågt som kan anses skäligt.

För så vidt man tänker sig någon annan politisk betydelse af öfverflyttandet på landstingen af rättigheten till skjutsentreprenadafgifternas bestämmande, än den i förslaget angifna, kan man lika gerna antaga att, derest förslaget afslås, det politiska intresset hos landstingen derigenom ingalunda skall komma att förslappas. Jag tror tvärt om, att det skall derigenom blifva ännu mera vaket än om man bifaller förslaget.

Till sist skall jag bedja att få nedlägga en liten gensaga emot en anmärkning, som på förmiddagen gjordes af en talare bredvid mig på vesternorrlands-bänken. Han karakteriserade nemligen den debatt, som nu pågår, såsom ett slags förpostfäktning och påstod, att striden nu gälde i sjelfva verket en helt annan fråga än den nu föreliggande om skjutsväsendets reorganisation. Han rubricerade vidare den motion, som i början af denna riksdag framlades, undertecknad af flertalet ledamöter inom denna Kammare, såsom en krigsförklaring. Det är enligt min tanke ett högst ledsamt förhållande, för den händelse flera

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

af hans politiska vänner skulle dela denna hans åsigt. Jag ber därför få säga, att enligt min uppfattning har denna motion tvärt om gått i ett helt annat syfte. Jag har nemligen tänkt mig, att man just genom denna motion skulle kunna mäkla fred emellan de olika partierna; och jag är viss, att den ärade talaren icke har många med sig inom Kammaren som dela hans åsigt, att den bör rubriceras såsom en krigsförklaring. Jag hoppas ock att denne talare, som är så lätt mottaglig för skäl och som, då han blifvit öfvertygad om att han haft orätt, icke rädes att erkänna detta och ändra åsigt, framdeles icke lärer underlåta att underrätta, om icke hela Kammaren, så åtminstone en del af dess ledamöter, derom, att han äfven i den saken begått ett misstag.

Då tiden nu är långt framliden på aftonen, vill jag icke längre taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk, utan anhåller endast att på det varmaste få tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Häruti förenade sig Herrar *Jan Andersson* i Jönvik och *Pehr Nilsson* i Vittjerf.

Herr Östling: Jag har icke begärt ordet för att upprepa de många och välgrundade skäl, som redan blifvit anförda emot det nu föreliggande förslaget, ty jag inser mer än väl, att det tjenar till intet att i en fråga sådan som denna framlägga några skäl, huru klara och tydliga de än må vara. Frågan gäller, såsom här äfven från vissa håll blifvit sagdt, att utjemna eller aflyfta århundradens orättvisor i afseende å skjutsbördan. Det är således fråga om en reaktion, och en hvar vet, att, så snart en reaktion kommer till stånd, vare sig mot verkliga eller inbillade orättvisor, stannar den vanligen icke inom tillbörliga gränser, utan har alltid en viss benägenhet att gå utöfver det rätta och billiga samt slå öfver till motsatsen. Så är naturligtvis också förhållandet i nu föreliggande fråga.

Alla, som här yttrat sig emot detta förslag, erkänna villigt, att det kan ligga en orättvisa i de nuvarande förhållandena, och vi äro också alla, derom är jag fullt förvissad, beredvillige att vara med om en utjemning af denna börda, men vi kunna icke gå in på, att, på samma gång man aflyfter densamma från jorden, man i stället på andra håll skapar nya och kanske ännu större orättvisor.

Jag har begärt ordet hufvudsakligast därför, att jag genom protokollets vittnesbörd velat freda mitt namn från den misstanken, att jag skulle hafva varit med om införandet af en sådan orättvisa, som nu föreliggande förslag innebär; och att det — med nu gällande bevillningsstadga — är en orättvisa, lärer väl enhvar, som har ett omdöme och vill rätt begagna det, icke kunna undgå att inse.

Såsom jag nyss nämnde, vill jag icke upptaga Kammarens tid med att upprepa de skäl, som af andra talare redan blifvit framhållna. För min del kan jag icke biträda förslaget, dels därför, att det, i stället för den orättvisa, som nu anses förefinnas, skulle komma att skapa nya orättvisor; dels därför att det verkar hindrande och hämmande för samfärdseln; dels därför att det i landstingens händer lägger en beskattningsrätt, som enligt min uppfattning är oförenlig med och kringgår bestämmelserna i Regeringsformens 57 §; och slutligen därför att

det på en omväg söker upphäfvä ännu gällande privilegier och följaktligen står i strid med Regeringsformens 114 §. Jag kan icke annat än beklaga att ett så beskaffadt förslag framlagts för Riksdagen, och ber att få yrka afslag å detsamma.

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

Herr Clairfelt: Jag skall icke länge upptaga Kammarens tid och ej heller uppehålla mig vid hvad som här i saken blifvit yttradt. På samma gång som jag medgifver, att sättet, på hvilket skjutsskyldigheten hittills utgjorts, är både obilligt och orättvist, på samma gång måste jag också tillstå, att den utväg, man nu föreslagit att afhjälpa detta, är icke mindre orättvis. Att den orättvisa, som sålunda skulle uppstå, komme att drabba icke blott de norrländska länen, detta vill jag i största korthet visa. I det län t. ex., som jag tillhör, finnes ett stadssamhälle, som, om ifrågavarande förslag bifölles, skulle komma att till skjutsväsendets upprätthållande bidraga med en fjerdedel af hvad hela länet dertill skulle lemna, och detta oaktadt antalet invånare i länet uppgår till 229,000, under det stadens befolkning består af endast 8,000 personer. Häraf torde framgå, huru ojemnt den nya beskattningen skall komma att drabba, och att en ny stor orättvisa skall skapas genom förslagens antagande.

Det är dock icke egentligen för att framhålla detta, som jag begärt ordet, utan för att nedlägga min protest emot att man vill i landstingens händer lägga en makt, som de icke böra hafva. Öfvertygad, som jag är, att det första politiska felsteg, som begåtts, var det, då landstingen gjordes till politiska valkorporationer, anser jag, att vi nu stå i begrepp att begå det andra. Jag vågar icke säga, att förslaget är inkonstitutionellt, då det kommit från regeringen; men jag tror icke att det är klokt och rätt, att förrycka landstingen från den ställning, de böra hafva, och göra dem till politiska institutioner i stället för, hvad de uteslutande böra vara, institutioner för skötande af länets angelägenheter, och kan därför icke biträda förslaget. Genom detta uttalande anser jag mig ingalunda hafva kränkt svenska folket, såsom en talare på norrlandsbänken yttrade, ty ännu består icke svenska folket endast af skjutsskyldige hemmansegare. Jag vill icke framställa något yrkande, ehuru jag vid voteringen kommer att nedlägga mitt »nej» i urnan, men lika med den nästföregående talaren måste jag beklaga, att ett sådant förslag som det nu föreliggande framkommit från regeringen.

Herr Fosser: Det har här under diskussionen uttalats mycket och skarpt klander emot regeringen för det framlagda förslaget, och de två sista talarne hafva derifrån icke utgjort några undantag. Med anledning deraf ber jag att få erinra, hurusom 1875 års Riksdag till Kongl. Maj:t aflät en skrifvelse med begäran, det Kongl. Maj:t ville på grunder, som deri voro angifna och som hufvudsakligen öfverensstämma med dem, som äro följda uti Kongl. Maj:ts föreliggande proposition, utarbета och för Riksdagen framlägga ett förslag om förändrad reglering af skjutsväsendet. Kongl. Maj:t infortrade härefter så väl från landstingen som landshöfdingeembetena utlåtande i ämnet med den påföljd, att 22 landsting och 17 landshöfdingeembeten tillstyrkte de

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

föreslagna grunderna i hufvudsak, ehuru somliga med en och annan modifikation, hvarefter Kongl. Maj:t till denna Riksdag framkommit med ett förslag, byggdt på dessa grunder. För min del kan jag icke se, att Kongl. Maj:t kunde hafva handlat annorlunda, och det förvånar mig derföre på det högsta, att Kongl. Maj:t nu blifvit föremål för ett så skarpt klander, som vi i dag från flera håll fått höra. Af de till Kongl. Maj:t inkomna utlåtandena i frågan visar det sig, hurusom samtliga landstingen och de fleste landshöfdingar förklarar sig anse skjutstugan, sådan den nu är, vara både obillig, orättvis och demoraliserande. Under sådana förhållanden skulle regeringen, efter mitt förmenande, hafva handlat i högsta grad inkonstitutionelt, om den icke fästat afseende vid de nu påpekade förhållandena, särdeles sedan den för frågans utredning nedsatta, af sakkunnige män bestående komitéen kommit till det resultat, som vi hafva för ögonen. Det mot regeringen i dag uttalade klandret synes derför vara minst sagdt obefogadt. Under diskussionens förlopp har knappt någon talare förnekat det obilliga och orättvisa uti det nuvarande sättet för skjutsskyldighetens fullgörande. Den hade ursprungligen sin grund uti fordna tiders våldgästning, men icke i lag och rätt. Under seklers förlopp har den fortfarande uti vara en orättvisa, ty under det myntvärdet oupphörligt föll förblef skjutsskyldigheten bibehållen oförändrad, hvaraf följden blifvit, att orättvisan beständigt ökats. Dertill kommer, att, genom kanalers och jernvägars anläggande i många riktningar i landet, kommunikationerna blifvit förbättrade och gästgifvaregårdarne flerstädes derigenom gjorts obehöfliga. En stor del skjutsskyldige hemman ha således redan blifvit befriade från bördan. Men hvarför då icke låta äfven andra vederfaras rättvisa? Jag endast frågar.

Man hör så ofta sägas, att eftersom denna tunga är så gammal och af ålder legat på jorden, så bör den äfven så fortfara. För min del kan jag icke fatta ett sådant resonnement. Derigenom att en orättvisa är gammal, förändrar den icke natur och känns icke mindre tung, och jag anser tvärtom denna omständighet innebära ett ytterligare skäl för att den snart må lindras. Man har äfven upprepat ett annat skäl, som man vanligen får höra, då det är i fråga att åstadkomma en reglering af de skatter, som hvilat på jorden, och det är, att värdet af dessa skatter ingått i beräkningen vid bestämmandet af köpeskillingen för jorden, och derför böra dessa onera fortfarande stå kvar. Jag vågar dock påstå, att åtminstone med de alla flesta hemman hos oss är detta icke förhållandet. Af skattejemkningskomiténs betänkande kunna Herrarne finna, hurusom af alla i vårt land befintliga jordegendomar ungefär 80 procent hafva ett taxeringsvärde af allenast 8,000 kronor eller derunder, det vill säga utgöras af smärre hemman. Men just dessa mindre hemman äro föremål för en så stark efterfrågan, och kärleken till den fäderneärfda torfvan är så stor, att dessa hemman vanligen betalas vida öfver sitt egentliga värde, och vid köpet af ett sådant hemman ingår man derför icke i några sådana beräkningar öfver de på hemmanet hvilande onera, som man här synes föreställa sig. Ett sådant påstående är derför icke öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Vidare har man sagt, att landstingen icke böra hafva någon befattning med skjutsväsendet, att deras sammanträden äro så korta,

att de lätt kunna fatta förhastade beslut, att landstingen taga saken på höft, och mera dylikt. Man har med ett ord sökt visa landstingens olämplighet för det uppdrag, som enligt det föreliggande förslaget skulle dem lemnas. Det förvånar mig visserligen icke, att de Herrar, som anse att våra kommunallagar, landstingslagen derifrån icke undantagen, så i princip som i tillämpningen äro orättfärdiga, och att förhållandet är detsamma med vår nu gällande riksdagsordning och bevillningsförrådning m. m.; att de Herrar, säger jag, som anse grundvalarne för vårt nuvarande statsskick vara origtiga och orättfärdiga, jag undrar icke på att dessa Herrar icke heller vilja åt landstingen gifva den befogenhet, som i detta förslag blifvit ifrågasatt.

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

För min del är jag dock af en annan åsigt. Jag har varit landstingsman och haft äran inom det län jag tillhör deltaga i landstingets förhandlingar nästan från institutionens uppkomst, och jag tror mig därför, på grund af den erfarenhet jag derunder inhemtat, och med den kännedom jag varit i tillfälle inhemta äfven om andra landsting, kunna med fog påstå, att landstingen i allmänhet verkat godt och väl motsvarat sin uppgift. Jag tror äfven, att hvar och en som vill kasta en blick på landstingstidskriften och der se, hvilka summor landstingen anslagit för kommunikationsväsendets och jordbrukets förbättrande, för folkundervisningens befrämjande och för den allmänna sjukvården m. m., skall nödgas erkänna, att landstingen väl fullgjort sina åligganden. Det är så långt ifrån att jag anser det innebära någon våda att gifva landstingen något mera att göra än de för närvarande hafva, att jag tvärt om anser, att detta skulle lända till mycken båtnad; ty att landstingen icke skulle hafva någon annan uppgift, än att utgöra den korporation, som anställer valen af ledamöterna i Första Kammaren, anser jag vara en helt och hållet oriktig uppfattning. För att väl fullgöra denna funktion, är det nödigt, att tingen äfven hafva andra sysselsättningar.

En talare på norrlandsbänken har påstått och med siffror ur skjutskomiténs betänkande sökt visa, att genom antagande af Kongl. Maj:ts förslag en ännu större orättvisa skulle uppstå, än den man nu vill afhjelpa, och samma påstående har sedan upprepats af flere bland motståndarne till förslaget, fastän i olika ordalag. Den af mig åsyftade talaren sökte visa, att sådana förhållanden skulle uppstå, att under det entreprenadbidragen i åtskilliga provinser komme att utgöra endast ett öre, så skulle samma bidrag i andra provinser deremot komma att uppgå till 67 öre, allt på hvarje bevillningsriksdaler, och han frågade, om icke detta vore vida större orättvisa, än den som nu förefinnes. Med anledning deraf ber jag att få hänvisa denne värde talare och alla dem som yttrat sig i samma syftning till den på sidan 52 i bilagorna till skjutskomiténs betänkande intagna tabell. Der får man se, huru i en och samma provins det ena hemmanet nu icke behöfver betala något skjutsbidrag alls, under det ett annat får betala ända till 3,200 kronor, ett tredje 2,880 kronor o. s. v. Jag tillåter mig då fråga: hvilkendera orättvisan är större? I ena fallet ställer den sig visserligen såsom 1 till 67, men i det andra såsom 1 till 3200; och likväl påstår man, att den nya orättvisan skulle bli större. Jag kan icke förstå en sådan slutkonst och ber att deremot få inlägga en gensaga. En annan ärad talare på stockholmsbänken, Herr Axel Bergström, fann det

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

för sig angeläget att upplysa Kammaren om, att han icke på något sätt förordat den Riksdagens skrifvelse, som legat till grund för det föreliggande förslaget. För min del tror jag, att en sådan upplysning var temligen öfverflödig, då förmodligen i allt fall icke någon af denna Kammares ledamöter skulle kunnat antaga, att denne ärade talare skulle vilja biträda detta förslag, som af landet och regeringen enstämmigt önskas.

En annan talare, Herr Adlercreutz, yttrade att, på samma gång han hyste den största aktning och den största vördnad för Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet, han likväl svärligen kunde antaga, att det förslag, som nu blifvit af Herr Statsrådet framlagdt, kunde vara allvarligt menadt.

Jag för min del kan icke fatta ett sådant resonnement. Jag kan icke fatta, huru man skulle kunna hysa den största aktning och den största vördnad för den man, som först inför sin Konung framlägger och tillstyrker ett förslag, hvilket icke är allvarligt menadt, och sedermera äfven för representationen, och vidare i representationens båda Kamrar med värma och med skäl, som — jag vågar påstå det — icke blifvit vederlagda, försvarar detta sitt förslag! Jag hoppas, att denna ärade Kammare icke hysar samma begrepp om den största aktning och den största vördnad, som den ärade talaren. Emellertid står Herr Civilministerns anförande i protokollet kvar och det har, som jag nyss nämnde, icke blifvit vederlagdt; det skall också i framtiden vittna om, huru väl motiverade och grundade hans åsigt i denna fråga voro.

Af hvad jag nu haft äran anföra, är naturligt, att jag ber att få yrka bifall till det föredragna förslaget.

I detta yttrande instämde Herr *Samuel Johnson*.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet Forssell: Då min ärade kollega af debatten i Medkammaren varit förhindrad att under loppet af diskussionen här i Kammaren närvara, anhåller jag att till besvarande få upptaga sådana här framställda anmärkningar, som icke kunna anses vara af honom på förhand vederlagda. Dessa anmärkningar fördela sig naturligen i två grupper — de som afse det Kongl. förslagens förhållande till vår konstitutionella rätt och de som innefatta betänkligheter af finans-politisk art.

Man har först och främst — och viktigast af allt — framhållit, att den föreslagna lösningen af skjutsfrågan skulle komma i strid med Regeringsformens 57 §, skulle inskränka eller upphäfva Riksdagens *beskattningsrätt*, enär det länsbidrag, som efter förslaget skulle utgå, hvarken vore en landstingsskatt, ej heller — då det till beloppet bestämmes af landstingen och då de deröfver förda räkenskaper revideras af landstingen — en statsskatt pålagd af Riksdagen, utan ett mellanting mellan begge och således ett konstitutionellt oting. Jag vågar bestrida riktigheten af detta negerande alternativ. Länsbidraget är utan allt tvifvel en statsskatt, utgången ur Riksdagens beskattningsrätt efter 57 § Regeringsformen i *den* mening, att Riksdagen genom lag stadgar, huruledes detta bidrag skall under vissa förutsättningar och vissa villkor, för vissa ändamål och efter vissa grunder utgå. Riksdagen be-

stämmer, visserligen icke i siffror, men i och genom anlitan-
 vande intressen, gränsen för dessa bidrags belopp. Gränsen *nedåt*
 kommer helt naturligt fram genom entreprenad-^{Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.}anbud; gränsen *uppåt*
 finnes uti skjutslegans belopp, i landstingens benägenhet att åtaga sig
 en direkt beskattning och slutligen i Konungens Befallningshafvandes
 omdöme om billighet och rättvisa. Att detta senare moment icke är
 så alldeles utan sin betydelse, som en ärad talare på skånebänken,
 sjelf landshöfding, velat göra troligt, vågar jag påstå. Den omständig-
 heten att Konungens Befallningshafvandes beslut icke kan innebära
 annat än antingen afslag eller bifall till ifrågavarande entreprenad-
 anbud med dertill hörande bidrag, torde icke utgöra något hinder eller
 någon svårighet för en rättsinnig och energisk landshöfding att begagna
 sitt veto, då behovet verkligen det kräfver.

Vill man nu säga, att i landstingens och Konungens Befallnings-
 hafvandes rätt att pröfva och bestämma entreprenadbidragens belopp
 ligger en inskränkning i Riksdagens beskattningsrätt, hvad skall man
 då, mine Herrar, säga om en annan skatt, hvilken alldeles på samma
 sätt, som den ifrågavarande, till sitt verkliga belopp bestämmes af landt-
 kommuner, städer och Konungens Befallningshafvande, nemligen brän-
 vinsförsäljningsafgiften? Jag har alltid varit af den öfvertygelsen, att
 denna skatt vore ett uttryck af Riksdagens beskattningsrätt enligt 57 §
 Regeringsformen, enär den är faststæld genom en af Riksdagen stadgad
 förordning, och att den icke är af menigheter för egna behof pålagd;
 men lika oförnekligt är, att kommunerna med Konungens Befallnings-
 hafvandes goda minne verkligen bestämma beloppet af densamma. Det
 är dessa myndigheter, som afgöra huruvida i desamma skall finnas
 eller icke finnas bränvinsförsäljning, d. v. s. huruvida någon sådan kon-
 sumtionsskatt inom kommunen skall upptagas. Det är jemväl kommu-
 nerna, som under kontroll af Konungens Befallningshafvande antaga
 anbud för visst kanntal till försäljning; och att dessa anbud och deraf
 flytande inkomster utgöra en indirekt konsumtionsskatt på kommuner-
 nas befolkning, kan väl ingen förneka. Så länge som priset å det försålda
 bränvinet icke i lag är bestämdt, är ju den hjudande — vare sig en-
 skild person eller bolag — nödsakad att rätta sitt anbud efter utsig-
 ten att kunna af den konsumerande allmänheten taga ut denna afgift.
 Här finnes sålunda en af Riksdagen stadgad skatt, hvars belopp be-
 stämmas af kommunerna och hvilken, utan att vara i riksstaten upp-
 förd som anslag, är åt kommunerna till användande öfverlemnad. Kan
 denna skatt stå tillsammans med 57 § Regeringsformen, synes det icke
 böra vara någon svårighet att tillerkänna samma giltighet åt skjuts-
 bidraget. Förklarar man åter skjutsbidraget oförenligt med 57 § Re-
 geringsformen, huru går det då med bränvinsförsäljningsafgifterna till
 städer och landsbygd?

Man har vidare påstått, att denna frågas lösning, på sätt som nu
 är föreslaget, komme att strida mot Riksdagens *budgets-* eller *stats-*
regleringsrätt, i det att den skulle i riksstaten införa ett anslag, som
 vore beroende af andra myndigheter och omständigheter än Riksdagen
 och dess beslut, samt tillika vore undandraget Riksdagens årliga an-
 slagsbevillningsrätt. Och man har enständigt och upprepade gånger
 förnekat, att något dermed jemförligt för närvarande förekommer inom

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

den svenska statsregleringen. Jag vågar dessa protester oaktadt påstå, att hvad som utmärker det ifrågasatt anslaget icke är något okänt inom vår statsreglering. Det ifrågasatta anslaget till skjutsbidrag har en påfallande likhet å ena sidan med anslaget för beväringmanskapets vapenöfningar, och å andra sidan med ersättningen till städerna för mistad tolag. Det är arméförvaltningen, som genom antagande af entreprenadanbud bestämmer öfver beloppet af den utgift, som utgår från förslagsanslaget till beväringmanskapets vapenöfningar. Det är landstingen, och i sista hand Konungens Befallningshafvande, som skola bestämma beloppet af de entreprenadbidrag, till hvilka staten skall med två tredjedelar bidraga och som skall med nämnda anslag bestridas. Jag kan för min del icke finna någon så väsentlig skilnad mellan arméns myndigheter och de civila länsmyndigheterna, att jag endast hos de förra skulle kunna förutsätta förmåga att hålla ned ett anslag inom behöriga gränser. Man är åtminstone befogad att om Konungens Befallningshafvandes öfverinseende öfver det nya anslaget hysa minst lika goda förhoppningar för framtiden, som i fråga om de militära myndigheternas förfogande öfver deras nyssnämnda anslag, då det är för Stats-Utskottet och Riksdagen väl bekant, att detta sistnämnda anslag flere gånger sprungit upp till dubbelt så stort belopp, som det i riksstaten beräknade. Att det vidare icke ligger något ur konstitutionel synpunkt oegentligt och för Riksdagen och dess makt farligt deri, att det ifrågasatt anslaget undandrages Riksdagens årliga anslagsbevillningsrätt, dertill sluter jag mig deraf, att särskilda anslag, t. ex. till ersättning för mistade bötesandelar och för mistad tolag, finnas uppförda i budgeten, hvilka anslag bero på lag eller på bestämmelser, som icke af Riksdagen ensam kunna förändras, utan att sådant hittills gifvit anledning till konstitutionella betänkligheter. Det enda egendomliga med detta nya anslag är, efter min uppfattning, att det hos sig förenar flere egenskaper, att det på samma gång förer likhet så väl med anslaget för beväringmanskapets vapenöfningar, som med anslagen till ersättning för mistade bötesandelar och mistad tolag, hvilka samtliga tre förslagsanslag emellertid äro af temligen gammal datum.

Af de finans-politiska betänkligheterna har för mig i främsta rummet framstått den, som af flere talare i denna Kammare blifvit med styrka och värma framhållen, nemligen att det skulle ligga en symmerlig orättvisa och obillighet deri, att skjutsbidragen ojemnt fördelades på de särskilda länen. Man har från denna sida i stället framhållit såsom det enda rätta, att staten bör öfvertaga hela kostnaden för skjutsen. Det exempel som många gånger anförts till stöd för denna senare uppfattning, och som är hemtdadt från en betänkanDET vidfogad reservation, visar huruledes i Jemtlands län skjutsbidragen komma att utgöras med 67 eller 118 öre på bevillningskronan, under det att desamma i Malmöhus län uppgå till allenast 5 eller 8 öre, och i Göteborgs och Bohus län till 1 öre. För min del skulle jag visserligen hellre vilja framställa en annan jämförelse, afseende det nuvarande tillståndet och det som skulle inträda om Kongl. Maj:ts förslag varder antaget. Vid en sådan jämförelse visar sig — om jag räknat rätt — att af omkring 1200 hemman inom Jemtlands län, halfva antalet, eller 658, hvilka torde betala en bevilning till staten af omkring 3,000 kro-

nor, bära en entreprenadkostnad af 105,000 kronor — hvaremot dock staten kommer till hjälp med omkring 25,000 kronor — i följd hvaraf entreprenadkostnaden för dessa hemman torde utgöra i medeltal omkring 30 kronor på bevillningskronan; att deremot i Malmöhus län, af dess 4300 hemman, omkring 1700 äro skjutsningsbetungade, och med en fastighetsbevillning af antagligen omkring 25,000 kronor bära en entreprenadkostnad af 21,000 kronor, eller icke fullt en krona på bevillningskronan.

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

Här framträder således redan nu alldeles samma ojämnhet i bördans fördelning emellan de särskilda provinserna, men dessutom den orättvisa och obilliga ojämnheten, att bördan med hela sin tyngd faller på en del och endast en ringa del af den inom länet befintliga förmögenhetstillgång och dess afkastning. Det förefaller mig som om, i fall man får tala om större eller mindre orättvisor, det icke skulle vara möjligt att vid en öfverflyttning af detta onus på bevillningen — vore den än fotad på aldrig så felaktiga grunder — komma till en fördelning, orättvisare och sämre än den närvarande, i synnerhet om man utgår från den grund, från hvilken Kongl. Maj:ts förslag utgår, eller att skjutsningsbestyret är en börda, som icke med något skäl eller fog kan läggas på jordbruket allena.

Men äfven afsedt härifrån vågar jag påstå, att det icke ur finansiel-politisk synpunkt är rätt att, såsom åtskilliga ledamöter af Kammaren ställt i utsigt, gå ett steg längre än Kongl. Maj:ts förslagit, samt flytta hela ifrågavarande börda på staten. Det är sant, att provinsen Jemtland enligt Kongl. Maj:ts förslag kommer att få bära en tyngre börda för skjutsens upprätthållande än provinsen Skåne; men detta kommer sig helt enkelt deraf, att Jemtland har större utsträckning och mindre befolkning än Skåne, eller med andra ord, att Jemtland har i detta såsom i så många andra hänseenden kargare och knappare vilkor för näringslivet samt större svarigheter för samfärdseln att bekämpa än Skåne. Staten kan göra ett och annat, ja ganska mycket, för att afhjelpa och fördela denna naturliga ojämnhet, men det kan icke med fog begäras att den skall, åtminstone på en gång, fullständigt utjemna dessa förhållanden och på det sydliga Sveriges befolkning lägga större delen af de kostnader, som erfordras för att underlätta samfärdseln i Jemtland. Härå kan man icke med fog göra anspråk under annan förutsättning, än att den samfärdsel, som med skjuts bestrides, är väsentligen en rikssamfärdsel. Nu är den emellertid väsentligen att anse såsom en länens samfärdsel, enär af de personer, som med skjuts färdas, en stor del reser från en ort inom länet till en annan ort inom samma län. Således ligger icke någon oegentlighet deri, att de län, som hafva tyngre vilkor, också få i någon mån bära större bördor för denna angelägenhet, så mycket mer som staten i de allra flesta provinser, vare sig direkt genom egna jernbaneanläggningar, eller indirekt genom lån till enskilda jernvägsföretag, bidrager att upprätthålla den egentliga rikssamfärdseln.

Till de finansielt-politiska betänkligheterna kan man väl också räkna den, som föranledt åtskillige ledamöter af denna Kammare att yrka ett uppskof med skjutsfrågan, till dess rättvisare grunder för bevillningstaxeringens utgörande af fastigheter hunne blifva bestämda.

Ang. förän-
 ärad regering
 af skjutsvä-
 sendet.
 (Forts.)

Att ingå på en kritik af nuvarande bevillningsförordningens grunder och deras tillämpning torde nu icke vara på sin plats. Men det ligger vigd derå, att de anmärkningar, som blifvit emot det nuvarande tillståndet framställda, och hvilka man hufvudsakligen hemtat ur den så kallade förberedande skattejennkningskomiténs betänkande, afse i främsta rummet den låga taxering af fastigheterna, som blifvit en följd af nuvarande bevillningsförordnings tillämpning. Det är med denna låga taxering, som man uttalat sitt stora missnöje, och jag vill visst ej förneka, att skäl förefinnas till klagan öfver orättvisor härutinnan. Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet yttrade på förmiddagen några ord i denna fråga, hvilka af en talare på stockholmsbanken antogs hafva inneburit loford öfver nuvarande bevillningsförordning. Jag tror mig emellertid veta, att Chefen för Civildepartementet endast ville visa, hurusom nu gällande förordning alldeles icke själf afser en låg fastighetstaxering, att den tvärtom innehåller ganska stränga och noggranna bestämmelser rörande grunderna för uppskattningen. Och han fäste tillika uppmärksamheten derpå, att, om man också kunde önska väsentliga förbättringar i organisationen af de nämnder, hvilka hafva sig ålagdt att tillämpa nämnda bevillningsförordning, så erbjöde dock, enligt hans förmenande, förordningen redan för närvarande icke oväsentliga garantier mot en orättvist låg taxering, hvilka, om de af vederbörande rätt begagnades, kunde blifva ganska verksamma.

Han afsåg härmed, att det måste anses ligga i Konungens Befallningshafvandes hand att genom de ordförande de ega utnämna i bevillningsberedningarna och genom de kronoombud, hvilka stå under deras chefskap, tillse att icke någon verklig orättvisa vid taxeringen varder begången. Så länge förordningen finnes medgifva en sådan myndighet åt Konungens Befallningshafvande och dessutom besvärsmätt till Kammarrätten och vidare till Kongl. Maj:t, så länge kan man åtminstone icke säga att förordningen lägger bestämda hinder emot en förbättring af fastighetstaxeringen. Förordningen eger utan tvifvel brister som måste afhjelpas, och mycket torde väl under de närmaste åren blifva gjordt för åstadkommande af större jemhet vid fastigheters uppskattning. Men det är i förlitande på den kraftiga medverkan till rättelse uti en på vissa ställen allt för låg fastighetstaxering, som är att förvänta af Kongl. Maj:ts organer inom de särskilda orterna, och särskildt af de landshöfdingar, som visat sig väl behjerta vigten af fastigheternas rätta uppskattning, som Kongl. Maj:ts regering nu vågat för Riksdagen framlägga detta förslag, hvilket afser att afhjelpa en af de svåraste olägenheterna i våra häfdvunna beskattningsförhållanden.

Till slut ber jag att få upptaga till bemötande tvenne anmärkningar, som af en ärad talare på skånebanken rigtades emot Chefen för Civildepartementet. Den ärade talaren framhöll först en enligt hans åsigt befintlig inkonsequens emellan de nya grunder Kongl. Maj:t föreslagit för utgörande af klockares aflöning och de grunder, som enligt föreliggande förslag skulle gälla för utgörande af skjutsbidragen; han förmenade att uti denna skiljaktighet låge ett betänkligt fel. Hade han emellertid egnat någon uppmärksamhet åt hvad som härom förekommer i statsrådsprotokollet till de ifrågakvarande tvenne Kongl. propositionerna och derjente tillräckligt använt sitt eget upplysta omdöme,

så torde han hafva funnit, att båda dessa bördor så väl till sin uppkomst och historiska utveckling som till sin finans-politiska natur, äro så väsentligt skilda, att den föreslagna olikheten i beskattningsgrunderna är väl motiverad. Klockarelönen har hittills alltid ansetts som ett onus, hvilket borde utgöras allenast af jordbrukarne inom kommunen. Skjutsen har visserligen också hvilat på jordbruket, men ursprungligen icke såsom ett onus, utan endast såsom en prestation, hvilken skulle af den resande till fullo gäldas; det är genom missbruk som denna prestation sedermera öfvergått till ett onus, hvilket vi nu med en riktigare uppfattning skynda oss att undanrödja. Klockarelönens utgörande är äfven ett *kommunalt* onus, som till följd deraf att denna på en gång kyrkliga och kommunala befattning är en fast institution, närmast måste intressera just dem, som äro mera fästade vid kommunen, än den lösa befolkningen. Men då med skjutsen deremot afses att flytta den mer lösa befolkningen från en ort till en annan, så kan man icke uppleta något skäl, hvarför jordbrukaren dertill skulle bidraga mer än t. ex. dagakarlen eller handlanden. Om talaren besinnat detta, hade han må hända undgått nödvändigheten att klaga öfver brist på enhet i regeringens beslut eller brist på mogenhet vid pröfningen af dess förslag, en nödvändighet, som för en man i hans ställning och med hans, efter egen utsago, djupa aktning för sin chef, måste hafva kants särdeles tung.

Den ärade talaren gjorde vidare en anmärkning mot en bestämmelse, hvilken, sedan Herr Departementschefen förklarar sig enig med Utskottets ändring deraf, kan, om man så vill, betraktas såsom en oegentlighet i Kongl. Maj:ts förslag, men som i hvarje fall var af högst ringa betydighet. Han tog sig emellertid häraf anledning att uttrycka den förmodan, att chefen för Civildepartementet icke menat allvar med hela förslaget. Jag vågar antaga, att en sådan icke blott för departementschefen, utan äfven för regeringen i dess helhet förnärmande antydan berott på en missägning, som talaren säkerligen sjelf kan på ett tillfredsställande sätt förklara.

Herr Helander: Som ett stort antal ledamöter af Kammaren redan genom sifferuppgifter ådagalagt olämpligheten och orättvisan af den förändring, som detta förslag till stadga om skjutsväsendet innefattar, så anser jag mig icke böra upptaga Kammarens tid med att delgifva de beräkningar jag, med ledning af komitébetänkandet och öfrige handlingar, anställt, helst vi så sent på aftonen ännu icke, efter en dags debatt, hunnit afgöra någon enda paragraf. Jag inskränker mig därför i detta hänseende till att nämna, att dessa mina beräkningar visa ett högst förvånande resultat, hvarigenom det synes mig till fullo bevisadt att, såsom jag nyss antydde, bifall till detta förslag skulle medföra orättvisa i ganska hög grad. Den näst siste talaren nämnde, att han trott sig finna, att de, som här uppträdt emot förslaget, bland annat dertill hade det skäl, att det nu existerande orättvisa förhållandet vore så gammalt, att det därför icke borde ändras. Jag vill i anledning deraf gifva tillkänna, att jag icke hört någon enda uppgifva ett dylikt skäl. Tvärtom hafva alla medgifvit, likasom jag äfven sjelf gör detsamma, att all billighet talar för förändring i det

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

Ang. förändrad
drad reglering
af skjutsväsendet.

(#orts.)

nuvarande förhållandet. Men då jag därför ock vill gerna vara med om all den lindring, som billigtvis kan åstadkommas, kan jag dock ej vilja bota ett ondt med ett annat vida värre ondt. Skulle nu föreliggande förslag godkännas, skall missnöjet med skjutsväsendet, enligt min öfvertygelse, blifva vida allmänare än det som nu må existera, och, hvad värre är, blifva mycket mera berättigadt, än som nu är händelsen. Det är således en gifven sak, att jag ingalunda kan godkänna förslaget eller ämnar gifva min röst för detsamma. Jag medgifver, att det är ganska svårt att bestämma sig för hvilken annan åtgärd, som nu bör påyrkas. Här är redan yrkadt återremiss, och jag skulle deremot ej hafva något att erinra, om jag blott kunde beräkna, hvilket godt resultat skulle af återremissen föranledas. Kunde något göras vidare för att lindra tungan för dem, som nu äro af skjutsen mest besvärade, på sätt Presidenten Berg antydde, derigenom, att extra anslaget för skjutsentreprenaders understödjande ökas, så synes mig denna utväg för det närvarande och intill dess att ett rimligare förslag, än det som nu föreligger, hunnit att utarbetas, vara att föredraga hvarje annan, men detta mål torde ej kunna med en återremiss vinnas. Ogera vill jag yrka afslag, om detta yrkande skulle förstås så, att jag ingenting ville göra för att åstadkomma lindring för de nuvarande skjutsskyldige; men då jag icke finner annan utväg att, på det sätt som för det närvarande kan ske, skaffa denna lindring, utan att ingå på en mer eller mindre förkastlig princip, måste jag välja yrkandet om afslag. Då det i allt fall icke skulle komma i fråga att verknin-garne af denna föreslagna nya författning inträdde förr än år 1880, så kunde man under nästa år draga försorg derom, att nyssnämnda extra anslag, nu uppgående till 175,000 kronor, blefve erforderligen förhöjdt, och lindringen således i allt fall vid den tiden vederbörande tillgodokomma, hvaremlertid man blefve i tillfälle att taga hufvudfrågan närmare i öfvervägande och möjligen enas om en stadga för skjutsväsendet, som bättre än nu framlagda förslaget kunde befordra rättvisa och billighet.

På grund af hvad jag nu anfört får jag framställa det yrkande, att förslaget och nu föredragna paragrafer måtte afslås.

Herr Abr. Rundbäck hade inlemnadt ett skriftligt yttrande, som nu upplästes, lydande sålunda:

Då jag för tillfället är fysiskt urståndsatt att göra min stämma hörd inom Kammaren, ber jag att på detta sätt få skriftligen tillkännagifva, att jag efter granskning af nu föreliggande förslag till skjutsväsendets ordnande icke kan biträda detsamma äfvensom angifva skälen härför.

Jag skall emellertid, ehuru många och viktiga anmärkningar kunna göras mot förslaget i andra afseenden, nu endast anföra hvad jag har att anmärka mot i den föredragna § gifna bestämmelser rörande grunderna för entreprenadbidragens utgörande.

Hvad man åsyftade med Riksdagens skrifvelse i detta ämne, det var att afhjelpa gamla orättvisor, hvaröfver med fog klagades, och att efter billiga grunder utjemna den kostnad och det besvär med afseende å skjutsen, som hittills drabbat en del af den svenska jorden. Det

framlagda förslaget gör också anspråk på att hafva löst frågan på ett, emot detta syfte svarande, nöjaktigt sätt — men enligt min uppfattning är detta så långt ifrån öfverensstämmande med verkliga förhållandet, att jag tvärtom vågar påstå, att förslaget skapar vida större och i ögonen mera fallande orättvisor och privilegier, än de äro, som det söker att afskaffa.

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

Sålunda befinnes den här föreslagna skattegrunden eller bevillningen efter 2:dra Art. Bevillningsförordningen redan i och för sig obillig efter de märkvärdiga upplysningar, som skattejemkningskomitén i ämnet meddelat. Denna skattegrund förvandlar nemligen hela jordbruksnäringen till ett privilegieradt skatteföremål i förhållande till alla andra. Och särskildt kan jag, med afseende härå, icke underlåta att påpeka den ofördelaktiga ställning med afseende å skatters utgörande, hvori de personer komma, hvilkas inkomster utgöras af löner och pensioner, emedan dessa inkomster kunna på öret taxeras. Den obillighet, hvarför dessa utsättas, med detsamma bevillningen efter 2:dra Art. Bevillningsstadgan lägges till grund för skattebidragen, vill jag likväl blott i förbigående påpeka, helst jag här kan synas tala i eget intresse.

Deremot påstår jag, att förslaget innebär en påtaglig orättvisa mot *innehafvarne af privilegierad jord*, helst det ålägger dessa samma förhöjda skjutsskatt, som det ålägger innehafvarne af den för närvarande skjutsskyldiga jorden. Att nu med ett penndrag göra den privilegierade jorden, som både lagligen och faktiskt varit fri från skjuts, alldeles likställd med den för närvarande skjutsskyldiga jorden, anser jag vara en verklig rättskränkning, hvilken förefaller mig desto förhatligare, som den utan tvingande nödfall föreslås. Nu kommer i sjelfva verket, med afseende å skjutsen, en säteriegare att alldeles byta ställning med en granne, hvilken förut haft skjutsskyldighet, så att den senare blir den privilegierade i förhållande till den förre. Ty först och främst har säteriegaren fått dyrare betala sitt hemman, därför att det varit fritt från åtskilliga onera, hvaribland äfven skjutsen, hvilket gör att han har drygare räntor på en högre köpeskilling att årligen betala; och dertill är hans hemman, såsom privilegieradt, högre taxerad än grannens, hvarför han ock får betala högre skjutsskatt. Han kommer sålunda på dubbelt sätt, såsom jag sade, i en sämre ställning än grannen, som förut varit skjutsskyldig. Jag frågar, om sådant vid en skattejemkning kan vara rätt.

Enligt Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag begås äfven en påtaglig orättvisa mot *de städer, som ingå i landsting*. Denna orättvisa drabbar dem först och främst i förhållande till landsbygden och särskildt jordbruket. Medan nemligen samtliga jordbrukare i riket, äfven med en efter dubbel bevillning utgående skjutsskatt, endast betala 35 procent af denna skatt, få bemälda städer betala 38 procent deraf. Männe emellertid dessa smärre städer verkligen representera en förmögenhet, som är större än alla jordbrukares i hela riket? Härpå måste Herrarne svara nej. Men med detsamma måste Ni äfven medgifva, att skjutsskatten icke heller enligt förslaget blifver rättvist fördelad mellan städerna och jordbruket. En annan orättvisa är äfven den, att städer i olika län, ehuru i öfrigt med lika förmögenhet, få skatta högst olika. Såsom exempel härpå får anföras, att Östersund

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

med 2,070 personer får betala mer i skjutsskatt än samtliga invånarne på Gotland, i Kronobergs län, i Blekinge län och i Göteborgs och Bohus län, d. v. s. mer än cirka $\frac{1}{5}$ million människor nere i landet.

Men ännu bjertare framträder förslaget godtycklighet och orättvisa, då nämnda städer, som ingå i landsting, jemföras med de städerna, som icke ingå i landsting. Medan sålunda de förra smärre städerna få betala 38 procent af entreprenadbidragen i riket, slippa till exempel Stockholm och Göteborg att för ändamålet betala ett enda öre. Här blifva sålunda omkring 300,000 människor och en bevillning af mer än en million alldeles oberörda af skjutsningstungan. Och detta privilegierade undantag, det göres just till förmån för de städer, der den stora handeln och den stora industrien finnas, der fastigheterna hafva det största värdet och der, hvad Stockholm särskildt angår, hela den högre administrationen och förvaltningen har sitt säte. Och på samma gång lägger man en skjutsskatt, som torde komma att uppgå till 160,000 kronor, på de små städerna med deras små handverkare, deras lilla handel och deras jemförelsevis fattigare embetsmän och fastighetsegare! Är sådant rättvist, är sådant billigt? Det ber jag att få fråga.

Vidare skipar förslaget icke heller rättvisa mellan jordbruket å ena sidan och andra beskattningsföremål på landet å andra sidan. I somliga län få nemligen de senare öfvertaga ända till $\frac{3}{4}$ af skjutsningstungan, under det jordbruket icke får mer än $\frac{1}{6}$ deraf.

Och slutligen blifva somliga län enligt förslaget i hög grad onererade i jemförelse med andra. Sålunda får till exempel Westernorrlands län betala drygare skatt till skjutsens uppehållande, än 12 af de sydligare länen, och Gefleborgs län större entreprenadbidrag än 11 af bemälda län.

I betraktande af dessa orättvisor, ojemnheter och privilegier, som förslaget tillskapar, kan jag följaktligen icke anse detsamma utgöra en verklig och tillfredsställande lösning af skjutsfrågan. Tvärtom är jag öfvertygad derom att, ifall detta förslag går igenom, vi genast skola få höra nya klagomål, lika berättigade som de gamla, och att vi snart skola få vidtaga en ny och rättvisare lösning af skjutsfrågan. Jag får därför yrka på återremiss af denna § i det syfte Herrar Dickson och Rydin på förmiddagen angifvit.

Derefter yttrade

Herr Chr. Assarsson: Då jag på förmiddagen hörde hurusom den ene motionären i frågan ändrat sin mening, sedan han afgaf sin motion i denna fråga, fann jag, som äfven väckt motion i samma syfte, det nödigt att tillkännagifva, det jag för min del icke ändrat mening, utan vidhåller min förra åsigt; och jag vill äfven hembära min tacksamhet till regeringen, komiterade och sammansatta Utskottet för det sätt, hvarpå de behandlat saken och den utredning de lemnat i denna svårlösta fråga.

Jag anhåller att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Uhr: Sedan Finansministern yttrat sig i frågan och så grundligt vederlagt de invändningar, som mot förslaget blifvit gjorda,

kunde det vara öfverflödigt för de med honom liktänkande att vidare uppträda och särskildt för mig, som en gång förut förklarar, att sådant tjänar till ingenting, då de, som en gång fattat ett beslut i motsatt riktning, icke taga någon reson. Men då en talare här yttrat, att han begärt ordet, för att till protokollet visa, att han icke bidragit till framgången af detta förslag, har jag för min del begärt ordet för att till protokollet visa, att jag bidragit till förslagens framgång.

Man säger nu, att staten borde öfvertaga hela kostnaden för skjutsväsendets ordnande. Huru många gånger har jag icke både motionerat härom och instämt i motioner af sådant syfte, men alltid hafva dessa förslag rönt ett envist motstånd, alltid har svaret blifvit ett blankt nej. Det skulle blifva alltför dyrt, sade man då. Nu när man, för att förekomma detta, hittat på att kommunerna skulle till någon del deltaga i kostnaderna, enär personerna derinom skulle på närmare håll hafva tillsyn deröfver, att kostnaden ej för mycket uppdrifves, nu säger man: »Nej, det duger icke, staten skall öfvertaga allsammans». Och dertill har man nu blifvit så rasande öm om de fattige, att icke de skola drabbas för hårdt af detta onus. Men vid fråga om bestämmande af de indirekta skatterna, tullen, bränvinsskatten m. m., då är man icke så öm om desse fattige. Huru är det väl med finanstullarne och bränvinsskatten? Gå icke dessa ut hufvudsakligen från den fattiga befolkningen. Men då är man icke så rädd om den. Orsaken ligger på helt annat håll: hvar och en är nemligen rädd om sig sjelf, det är hela saken.

Min granne till höger yttrade, att det föreliggande förslaget innebär så många frön till söndring. Ja, det kan väl hända att, derest förslaget antages, icke allt kan utfalla så riktigt mellan de olika klasser, som få lof att bidraga till reformens genomförande. Men denna söndring kommer väl endast att bestå deruti, att det blir andra än de med skjutsningsbesväret nu ensamt betungade bönderna, som komma att klaga öfver de nya förhållandena, och då blir det kanske lättare att komma från allt trassel och klagomål och åstadkomma nödiga ändringar än nu. Huru många år hafva icke vi stackare fått hålla på och arbeta för att förmå staten att öfvertaga någon liten del af denna börda, under det att större delen af samma tunga fortfarande tryckte de förut mer än tillräckligt betungade bönderna.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr C. A. Larsson: Det har blifvit så mycket taladt i dag om denna sak, att jag nästan hade tänkt att icke förlänga diskussionen eller afgörandet af denna fråga. Men här äro utkastade åtskilliga eldbränder, för att icke säga krigsförklaringar, som tariffva någon belysning.

Först och främst får jag säga, att, om jag vore nog lycklig eller olycklig — huru man vill kalla det — att höra till Kongl. Maj:ts regering, så skulle min första bön i denna egenskap blifva: Gud bevare mig för mina vänner, äfven för sådana vänner, som lägga sina ord så väl, att de oaktadt alla slingrande fraser icke riskera att få därför schavottera i Aftonbladet, och hvilka, medan de synas tala med fullaste allvar, derunder dölja den djupaste ironi.

En af förmiddagens talare, som alltid plägat kalfatra hvarje för-

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

slag, som utgår från landtmannapartiet, har så många gånger omtuggat den satsen, att bevillningen å fastigheter på landet är så gränslöst orättvis, att han icke vill gå in på något slags reform i detta hänseende, så länge denna bevillning kvarstår oförändrad. Med anledning häraf har jag forskat i arkiven, huruvida förhållandet är så, som han tidt och ofta åberopat. Jag har dervid funnit, att t. ex. år 1861, då taxeringen gick till på helt annat sätt än nu, uppgick taxeringsvärdet för samtliga hemman i riket till 415,658,000 kronor, och för öfriga lägenheter något öfver 19,166,000 kronor eller tillsammans i rundt tal 435 millioner kronor. Som Herrarne minnas, beslöts vid 1859—1860 årens riksdag en ny bevillningstaxering, som vann tillämpning genom 1862 års nya bevillningsförordning, hvarigenom hemmanens taxeringsvärde steg från nyssnämnde 435 millioner till 1,827,213,000 kronor. Detta torde vara ett ganska artigt hopp, då taxeringsvärdet blef 4 $\frac{1}{2}$ gånger större eller förhöjdes 450 procent. Hvad var väl orsaken till denna enorma förhöjning i jordbruksfastigheternas taxeringsvärde? Jo, det var engelska flottans härvaro i Östersjön under det så kallade Krimkriget några år förut, hvarigenom prisen å jordbrukets produkter högst betydligt stegrades och sjelfva jordbruksfastigheterna till den grad stego i pris, att de blefvo rigtiga handelsvaror. Denna nya bevillningsförordning stadgade, att fastighetsköpen skulle läggas till grund för taxeringsvärdet. Grunden för dessa taxeringsvärden blefvo således de enorma pris på fastigheter, som egde rum ären närmast efter Krimkriget. Herrarne veta, hvilka följderna häraf blefvo. De, som då köpte fastigheter till dessa dyra pris,ingo, om icke alla, åtminstone de fleste, alträda dem genom konkurs. Det är gifvet, att, när en sådan massa fastigheter köptes till så höga pris under en viss period, måste deraf följa, att äfven andra fastigheter taxerades derefter. Det är klart, att icke alla fastigheter vid denna tid undergingo nya köp, men de, som lågo nära intill de sålda fastigheterna och voro af ungefär samma beskaffenhet, stego betydligt i pris under denna period.

Nu säges det, att jordbruksfastigheternas taxeringsvärde fallit; detta påstår den så kallade förberedande skattejemkningskomitén i dess betänkande, och äfven den ledamot af denna komité, som ofta fört på tungan talet om den orimligt låga beskattningen på jordbruksfastigheter. Men nu förhåller det sig icke bättre, än att år 1877 jordbruksfastigheterna taxerades till 1,897,617,000 kronor, således omkring 70 millioner kronor högre än under den orimliga prisstegringen efter Krimkriget. Jag undrar, om icke detta är en temligen betydlig stegring. Det kan väl hända, att man i de norra orterna, hvarest vid denna tid skogen icke hade samma värde som nu, icke satte taxeringsvärdet så högt som i andra delar af landet, men man må tillika besinna, att de norrländska trakterna äro i flera hänseenden mera vanlottade än öfriga af rikets landskap. Den kalkyl, som jag härmed ber att få foga till protokollet, upptager, utom för år 1861, jordbruks- och andra fastigheters taxeringsvärden för hvarje treårsperiod från år 1862 till och med år 1877. Kalkylen har följande utseende:

Taxeringsvärden:

	Hemman.	Lägenheter.	Hustomter och stadsjord.
1861	415,658,000 Kr.	19,166,000 Kr.	258,844,000 Kr.

	Jordbruksfastighet.	Annan fastighet.	
1862	1,827,213,000 Kr.	419,860,000 Kr.	Ang. förändrad reglering
1865	1,775,438,000 »	472,486,000 »	af skyttsväsendet.
1868	1,695,606,000 »	502,388,000 »	(Forts.)
1871	1,668,737,000 »	507,210,000 »	
1874	1,778,264,000 »	591,673,000 »	
1877	1,897,617,000 »	748,531,000 »	

Man finner häraf, huru jordbruksfastigheternas taxeringsvärde nästan oafbrutet stigit för hvarje treårsperiod under de senaste femton åren, och jag hoppas derföre, att man åtminstone hädanefter skall få slippa att vidare höra talas om enorma orättvisor i afseende å taxeringsvärdet på jordbruksfastigheter. Det finnes orter, mine Herrar, der man för en jordbruksfastighet icke kan erhålla taxeringsvärdet, om man också vill å densamma utlysa auktionen en gång i hvarje vecka.

En talare här i mitt granskning nämnde i sitt anförande, att en annan talare hade, för det han förut väckt förslag i detta ämne, gjort afbön inför Kammarerna. Jag skulle gratulera mig själf, om jag hade fält ett så förnärmande yttrande om en annan Kammarrens ledamot. Det kan icke kallas att göra afbön, om jag erkänner, att jag vid något tillfälle haft orätt. Jag säger detta, oakadt denne talare är min motståndare; men jag tackar Gud, att det är intelligenser, som mot hvarandra tillåta sig sådana förnärmelser; inom landtmannapartiet kunna sådana icke förekomma.

Jag skulle nästan vara böjd för att icke vidare förlänga diskussionen, sedan två af regeringens ledamöter i frågan afgifvit så beskafade förklaringar, att jag, oakadt en föregående talares yttrande: »*trots* den öfvertygande kraft, som blifvit dessa anföranden tillagd och *trots*» etc., *trotsar* Herrarne att kunna slå omkull dem — den gubben, tror jag, går inte — men jag vill likväl, med anledning af hvad här vidare blifvit yttradt, tillägga ett par ord.

En talare från samma län, jag tillhör, har beklagat sig öfver det förliggande föreslagets orättvisor. Lyckligtvis är dock denne talare i det predikament, att han icke behöfver lida någon orättvisa af skjuts-tungan hvarken under närvarande förhållanden eller om förslaget går igenom.

En annan talare hade samma läte i afseende på de orättvisor, som i följd af förslagens antagande skulle drabba städerna. Jag tror likväl icke, att städerna i det fallet skulle få något att beklaga sig öfver. Städerna hafva nemligen qvar bränvinsutskänknings- och minuteringsafgifterna, och de erhålla således, då gästgifverierna äro förenade med bränvinsrörelse, höga arrenden för gästgifverierna. De taga derpå in orimliga summor och de hafva sin vinst häraf, antingen det nya förslaget går igenom eller det gamla förhållandet blifver oförändradt.

Vidare har man påstått, att skjutsningsbesväret borde öfvertagas af staten ensamt. Mine Herrar, så lät det icke förr. Under hela min riksdagsmannatid och många år derförinnan hafva jordbrukarne verkligen arbetat på att få denna tunga aflyftad från jordbruket och öfvertagen af staten; men ständigt har det varit intelligensen, som motsatt sig en reform i sådant syfte; och jag är fullt förvissad om, att den äfven nu, i fall Regeringen nu hade tagit steget fullt ut och föreslagit

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

detta besvärs öfvertagande af staten ensam, skulle lika ifrigt motsatt sig detta. Att kunna taga steget fullt ut, derom är således för närvarande ingen förhoppning; och det skulle, enligt min åsigt, icke heller vara fullt rättvist, ty hvarför skall man afskudda sig hela bördan på en gång? Ett så radikalt steg hafva icke heller de »102» försökt taga i afseende på grundröntans afskaffande. Enligt deras förslag skulle röntan försvinna så småningom under loppet af 37 år, och de hafva, i och för grundröntans affyftande, icke velat lägga någon börda på Eder, mine Herrar, utan ansett, att statsinkomsterna i öfrigt skulle betäcka den deraf uppkommande bristen utan någon ny skatt. Äfven i fråga om afgifterna för skjutsväsendet skulle förhållandet en gång kunna blifva sådant, att landstingen skulle kunna säga, att man icke behöfde betala något vidare, det skulle till och med kunna uppstå öfverskott, hvilka komme statsverket till godo. Det är således en ren anspråkslöshet af landtmannapartiet att yrka bifall till detta förslag, hvilket det torde vara skäl i att lika väl först som sist bifalla, ty möjligen skulle man i värsta fall kunna bringa detta förslag, på samma sätt som en gång förut skett med en motion, angående skjutsväsendets ordnande, under gemensam votering. Jag hoppas Herrarne häraf skola finna, att någon obillighet icke ligger i att försvara Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag, hvilket sålunda — derom är jag förvissad — en gång i allt fall skall vinna framgång, i trots af Herrarnes alla kloka samråd; och ingen lärer med skäl kunna förebrå regeringen, att den handlat orätt, för att den i denna fråga gått landtmannapartiets önskuingar till mötes. Intelligensen synes emellertid nu vilja med regeringen slå landtmannapartiet, men jag frågar Eder, mine Herrar, om detta är klokt. På hvilket parti är det, som regeringen mest kan förlita sig? Kanske I, mine Herrar, om staten skulle råka i förlägenhet, viljen afstå Edra stora löner och dyrtidstillägg. Jag tror det knappast. Skulle tillgångar fattas staten, tror jag det är godt för regeringen att hafva landtmannapartiet, som nog får släppa till fyrkarne; likasom jag tror, att I, mine Herrar, gören orätt, då I sägen, att regeringen, om den går landets skattdragande befolknings önskuingar till mötes i detta fall, skall få Eder till fiender, Eder, som i stället borden vara dess vänner.

Jag yrkar, att Kammaran måtte bifalla, hvad Utskottet här föreslagit och göra det så tidigt, att förslaget sedermera äfven kunde af Första Kammaran bifallas.

Herr C. F. Toll: Jag hade för min del icke ämnat att uppträda i denna fråga, helst ämnet synes mig sedan för länge redan vara mer än tillräckligt uttömdt, om icke en talare på östgötabanken — jag menar icke Herr C. A. Larsson, utan en annan talare, hvilken före honom hade ordet -- hade fält ett yttrande af den beskaffenhet, att jag icke kan låta detsamma stå oemotsagdt i protokollet. Han yttrade nemligen, att förut i denna Kammare uttalats den åsigten, att denna börda, hvarom nu är fråga, bör, *derför att den är gammal*, bibehållas. Jag för min del får dock säga, att jag icke hört något sådant uttryck här fällas, och det förundrar mig, att den ärade talaren, som annars själf plägar med uppmärksamhet följa och höra på hvad här yttras, har kunnat göra sig skyldig till den missuppfattningen, att en dylik åsigt

någonsin skulle blifvit här uttalad. Tvärtom har jag hört, att alla, som yttrat sig mot den åsigt han förfäktat, med allvar och ifver önska en reform i denna viktiga fråga. För min del kan jag försäkra, att ingen kan mera uppriktigt än jag önska, att den gamla, orättvisa bördan lyftes från jordbruket. Men lika lifligt är jag öfvertygad derom, att detta stora mål icke kan nås på sätt här är föreslaget. Jag anser nemligen, att de ojemheter, man borttager, skola återkomma på annat håll; att den nya författningen i följd häraf skall föranleda till nya svårigheter samt att den förbättrade och tidsnigare samfärdsel, man vill vinna, på intet sätt blir förbättrad eller gynnad, utan tvärtom. Begge dessa omständigheter innebära, såsom förslaget nu är uppställt, ett återgående, hvilket vi böra motverka. Jag är för min personliga del icke det ringaste intresserad af frågans utgång. Men jag hyser intresse därför ur synpunkten af det allmännas bästa och särskildt med hänsyn till den ort jag tillhör, som blefve belastad med en skjuts-lega, som enligt min öfvertygelse skulle verka högt nedtryckande på ortens näringslif och utveckling i öfrigt. Jag tänker mig härvid en massa förrättningar, t. ex. laga skiften och därför erforderliga förrättningsmän, för hvilkas befordran till vederbörliga platser byalagen måste underkasta sig dryga resekostnader, hvarigenom mångenstädes svårigheter skola uppstå mot genomförandet af dessa kostsamma, men för vårt jordbruks framtid oberäkneligt gagnande företag. Skall vidare en utpantning ske genom någon af kronans tjänstemän, så kommer hans ökade reseräkning att falla tung nog på det skuldbelastade boet. Äfven hade man bort tänka något på de tjänstemän, som hafva skyldighet att resa utan att därför ha att påräkna ett öre i reseersättning. Hvarför skall en sådan i Skåne t. ex. känna tungan häraf mindre än den som reser i någon af de norra provinserna? Det ligger ju ingen rimlighet häri.

Som jag emellertid icke vill att förslaget skall dödas, förenar jag mig med dem, som yrkat återremiss, hvilken jag önskar måtte gå i den rigtning, som Herr Berg på förmiddagen angifvit. Jag föreställer mig dock, att i förslaget skulle kunna ingå ett stadgande, hvarigenom kommunerna blefve mera allmänt intresserade för lösningen af frågan om entreprenadens ordnande. Genom återremissen skulle man kunna snart återfå ärendet i förbättrad skick och sättas i tillfälle att ännu vid denna riksdag lösa frågan på ett för alla nöjaktigt sätt.

Jag yrkar återremiss af paragrafen.

Herr Adlercreutz: En af mina grannar här i Kammaren, med hvilken det är nuitt öde att någon gång komma i en liten fejd, ehuru i allmänhet grannsämjan mellan oss är ganska god, har fäst sig vid ett af mig på förmiddagen fäldt yttrande derom, att Herr Chefen för Civildepartementet möjligen icke skulle hafva menat så allvarsamt, då han framlagt det nu föreliggande förslaget, hvarmed jag naturligtvis åsyftade, att han till äfventyrs icke vore så synnerligt angelägen att få frågan löst just på det sätt, som nämnda förslag innehåller. I sammanhang med detta yttrande tog jag mig friheten säga, att jag icke på ringaste sätt ville klandra regeringen därför att hon framlagt förslaget, men att jag trodde denna åtgärd förnämligast böra betraktas

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

ur synpunkten af en önskan att genom den diskussion i ämnet, som skulle komma till stånd, få frågans lösning ett godt steg framåt. Ehuru jag alldeles tydligt uttalat denna min tanke, har icke dess mindre samme talare tillvitat mig att hafva mot regeringen framkastat beskyllningar för jesuitism. Detta hans yttrande får stå för hans räkning; för mig är det verkligen omöjligt att följa hans tankegång i detta hänseende.

Emellertid är det ganska anmärkningsvärdt, att hvad som är klandervärdt i en talares mun, icke är det i en annans. I detta afseende tager jag mig friheten uppläsa ett yttrande, som samme talare vid 1875 års riksdag hade i anledning af en Kongl. Maj:ts proposition.

Han yttrar så här: »Emellertid har jag ej begärt ordet för att säga detta, utan för att bemöta en anmärkning, som Herr Ola Jönsson rigtat mot mig. Han yttrade den förmodan, att jag icke skulle anse denna fråga af synnerlig vikt, enär jag i ett mitt anförande sagt, att frågan synes vara af vikt. Jag medgifver, att jag måhända sagt detta, och det kanske icke utan beräkning, ty om man ser på det sätt, hvarpå frågan från början till slut behandlats, kan man verkligen blifva tveksam, huruvida något *allvarligt är dermed menadt*. Riksdagen har för sin del framkastat många olikartade förslag; sent kom frågan från Kongl. Maj:t till Riksdagen; länge har den legat i Utskottet, och då detsamma äntligen blef färdigt med sitt utlåtande, åtföljdes detta af en mängd reservationer. Tager man allt detta i betraktande och derjemte det sätt, hvarpå frågan nu i Kammarerna behandlats, torde med skäl kunna ifrågasättas, om en lycklig lösning af frågan verkligen *med allvar åsyftas*; och jag undrar sannerligen, om ej Herr A. Rundbäcks tal om gäckeri var fullt på sin plats, och tror för min del, att hans spådom nog kommer att gå i fullbordan». I detta anförande finnes icke en enda förklaringsgrund angifven, hvarför det Kongl. förslaget framlades, under det jag deremot tror mig i mitt yttrande hafva framlagt ganska goda sådana i fråga om det nu föreliggande. Äfven en talare på östgötabänken har i enahanda syfte mot mig gjort några anmärkningar. Denne talare ådagalade dock i sitt anförande allt för ringa aktning mot en annan af denna Kammarers ledamöter, för att jag skulle anse mig böra till besvarande upptaga något af hvad han hade att säga.

Mera tungt faller på mig en anmärkning från statsrådsbänken. Jag erkänner, att den gått mig till hjertat, på samma gång jag likväl hoppas, att den uppfattning, som ligger till grund för densamma, är talarens enskilda och icke sträcker sig längre. Hade emellertid denne statsrådsledamot betänkt det sammanhang, i hvilket jag fälde det klandrade yttrandet, äfvensom att det både låter sig tänka och äfven mer än en gång inträffat, att, sedan Riksdagen till Kongl. Maj:t ingått med begäran om förslag rörande någon angelägenhet, vid hvilken icke någon framstående vikt af regeringen fästes, Kongl. Maj:t i följd af Riksdagens uttalade önskan låter bearbeta ämnet och derefter till Riksdagen afger proposition derå, ehuru regeringen fortfarande icke tillmåter saken någon synnerlig betydelse; hade han, säger jag, betänkt allt detta, skulle han visserligen kunnat undvika de hårda ord, han mot mig fälde. Derefter ingick Herr Statsrådet i bedömande af en utaf de

särskilda omständigheter, jag till sakens belysning tog mig friheten anförä. Han framställde dervid en jemförelse mellan klockarelönen och skjutstungan, dervid framhållande den sistnämnda, såsom mera lämpande sig att hvilas på en bred beskattningsgrund än klockarelönen samt sökande härleda detta förhållande från en historisk grund. Jag tror dock, att jemväl ur denna synpunkt min åsigt må vara berättigad, ty så långt tillbaka i tiden som den historiska utvecklingen för oss har någon betydelse, lär det väl vara visst, att skjutningstungan hvilar fastare på jorden än klockarelönen, och ser jag på ändamålet, som uppfylles genom sistnämnda onus, så sträcker det sig till hvarje medlem i kommunen, äfven till dem, som stå nedanför gränsen för den direkta beskattningen. Klockares aflönande synes mig derför snarare än någon annan utskyld böra utläggas på den allmänna beskattningen, men icke så skjutningstungan.

Med afseende å min bevisföring på förmiddagen, då jag sökte ådagalägga, att den del af entreprenadbidragen, som är afsedd att utgå från de särskilda landstingsområdena, icke är hänförlig till de utskylder, 57 § Regeringsformen omnämner, har den ärade statsrådsledamoten för sin del funnit ett berättigande för denna skatt såsom statskatt uti jemförelsen med bränvinsförsäljningsafgiften. Jag måste erkänna, att denna jemförelse för mig är något ofattlig. Bränvinsförsäljningsafgiften är en skatt, som det beror på en hvars egen fria vilja att underkasta sig. De bestämmelser, hvilka rörande försäljning af bränvin och andra spritdrycker af Kongl Majt och Riksdagen äro genom lag bestämda, gälla endast den, som frivilligt väljer till yrke att försälja dylika varor och i sammanhang dermed naturligtvis måste efterleva de bestämmelser, hvilka för ändamålet äro gifna. Här deremot är fråga om att pålägga alla skattskyldige medlemmar i samhället en obligatorisk beskattning. Bränvinsförsäljningsskatten är en konsumtionsskatt, och jag har redan förut fäst uppmärksamheten på att det beror på en hvar att befatta sig med den beskattade varan eller gå fri för skatten. I afseende derå att den nya skatten, som Herr Statsrådet förklarade vara en statsskatt, ej är afsedd att undergå revision i Kammarrätten, nämndes ej ett ord om anledningen, hvarför kontroll i detta fall ej skall i vanlig ordning för statens räkning utöfvas.

Vidare anmärktes mot mitt yttrande om den obegränsade rätt, landstinget genom denna lag skulle förlänas att bestämma beloppet af den för staten utgående beskattning, som skall inom landstingsområdet upptagas, att en begränsning ligger uti landstingets benägenhet att hålla entreprenadbidragen inom måttliga belopp samt länsstyrelsernas pröfning. Hvar och en torde dock finna, att den beskattningsrätt grundlagen förbehållit Riksdagen, i detta fall är föreslagen att utan begränsning öfverlemnas till annan myndighet. Ingen positiv begränsning finnes utstakad, utan skall denna ligga i sjelfva pröfningen, och det måste erkännas, att detta ej är hvad som under vanliga förhållanden kallas begränsning.

I öfrigt har mot mig och de personer, hvilka motsätta sig detta lagförslag, framkastats beskyllning för de obotfärdiges förhinder. Men om majoritetens medlemmar för egen räkning önska blifva ansedda att

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

handla af full öfvertygelse och föra rent språk, så måste den också låta oss i minoriteten få tillgodonjuta samma förmån. Då, såsom jag vågar hoppas, vi å vår sida framställt verkliga och goda skäl, hade det varit rättare att upptaga dessa till bemötande än att kasta sig öfver våra förmodade åsichter.

För min del förklarar jag såsom min orubbliga åsigt, att Riksdagen hellre bör öka, snart sagdt till huru högt belopp, som rimligtvis kan begäras, det statsanslag, som för skjutsväsendets underlättande redan finnes, än godkänna en förändring, som skapar nya orättvisor och genom sin form kommer i kollision med grundlag samt sunda lagstiftningsregler. Om jag skulle lefva till nästa riksdag och blifva återvald till ledamot af Kammaren, är jag beredd att väcka en motion om förhöjning i omförmälda anslag till 300,000 kronor, och om någon skulle yrka en ytterligare förhöjning deri, skall jag visst icke, så vidt det stannar inom rimlighetens gräns, sätta mig deremot.

Herr Herslow: Bland de reformer, som den genom nya riksdagsordningens införande skapade majoriteten satt på dagordningen, finnes ingen, åt hvilken jag gifver så fullt erkännande som just åt den, hvilken går ut på att från jorden aflyfta den tunga, som kallas skjutsningsbesväret. Jag gör det därför, att den dels är den, som pålagts med minsta rätt, dels den, som för sjelfva jordbruksnäringen är mest tryckande och derjemte den, som af senaste tidsförhållanden blifvit ojemmast fördelad genom de ändringar, som dessa tidsomständigheter fört med sig, enär den på vissa håll blifvit till exempel genom jernvägsanläggningar lindrad, så att den nästan försvunnit, men deremot på andra ställen genom plötsligen ökad samfärdsel, nya industrier och så vidare orimligt förhöjts, ja mångdubblats. Liksom den förre talarber jag eder därför, mine Herrar, vara öfvertygade derom, att det icke är med glädje vi i denna reform, der vi så gerna skulle velat ställt oss vid eder sida, tvingas öfver i en annan ställning på grund af de allvarliga betänkligheter, det framlagda förslaget ingifver oss. Dessa skall jag icke tillåta mig upprepa. Föregående talare hafva redan framhållit dem. De äro, såsom Herr Finansministern nyss yttrade, af både finanspolitisk och konstitutionel eller storpolitisk art, och jag får uppriktigt bekänna, att, enligt mitt omdöme, det icke lyckats ens honom att i någon mån förringa dem. Kan jag sålunda icke gerna acceptera regeringens och Utskottets förslag till reformens genomförande, så kan jag tyvärr icke heller ingå på det inom båda Kamrarna under dagens diskussion väckta, alternativa förslaget. Ty detta har verkligen samma fel. Det behåller till mycket betydande del de gamla orättvisorna, det lägger till dem nya, och slutligen gör det en samhällsörda, som redan förut är ganska dryg, efter all sannolikhet betydligt drygare.

Då jag således icke kan göra något yrkande på bifall hvarken till det ena eller andra förslaget, hade jag icke tänkt begära ordet; det är ett yttrande af Herr Finansministern som föranledt mig dertill. I dag på förmiddagen, då detta ämne från statsrådsbänken inleddes, egde åtskilligt af detta inledande föredrag en pregel, som ingaf flere än mig nästan bäfvan. Ty det föreföll nära nog som vore det afsedt att vara ett försvar för hela vår nuvarande bevillningsförordning, hvars befängda

och stötande orättvisor vi dock antogo vara till fulla kända och erkända. Herr Civilministerns förklaring kompletterades och pointerades i det andra yttrande, vi nu i afton hört afgifvas från samma bänk. Bevillningsförordningen, syntes man mena, hade visserligen här och der skapat åtskilliga svårigheter och i ögonen fallande orimligheter, men detta berodde mindre på någon bristfällighet i sjelfva lagen, än på en slapp tillämpning af densamma. Till principen vore den således nog riktig, om blott uppskattningen af jordbruksfastigheterna i de olika taxeringsinstanserna af vederbörande rätt öfvervakades. Men för oss är det en småsak af rent försvinnande betydelse, om jordbruksfastigheterna uppskattas en eller annan procent högre eller lägre. Tyngdpunkten ligger icke der. Hvad som för oss är af vigt är, att dessa fastigheters innehafvare erlægga en näringsskatt; att, under det den öfriga befolkningen får betala skatt för hvarje öre, som dess arbete inbringar, icke fastighetsinnehafvarne må ega privilegiet att vara befriade från all sådan bevilling. Gentemot denna punkt äro små ändringar i *förmögenhetsbevillningen* rena bagateller. *Vi* lefva af vårt arbete; de göra så äfven; må de då äfvenledes till staten årligen erlægga samma del af sin arbetsinkomst som vi.

Ett yttrande, som låter bevillningsförordningen i sin princip stå kvar, endast klandrande felaktigheter i tillämpningen, förefaller, *så och från detta håll* afgifvet, vara af den betänkliga art, att jag vågar derpå tillämpa samme talares ord, att det »måtte berott på någon missägning», som jag hoppas att regeringen, då den stora frågan snart förekommer, »skall på ett tillfredsställande sätt förklara.»

Det var för att nedlägga denna protest, icke för att i frågan göra något yrkande, som jag begärde ordet.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! Med mig har det egna inträffat, att, oaktadt jag gick hit med afsigt att icke yttra mig i föreliggande fråga, så har jag likväl redan en gång uppträdt och uppträder nu för andra gången. I mitt första anförande angaf jag anledningen till mitt uppträdande och inskränkte mig till att redogöra för innehålllet af de tveimne officiella yttranden, som i saken af Konungens Befallningshafvande i Örebro län afgifvits: det ena i anledning af 1875 års Riksdags skrifvelse och det andra öfver komiterades betänkande och förslag. Jag tillade den korta förklaring, att jag såsom ledamot af Riksdagens Andra Kammare icke kunde tänka och yttra mig annorlunda än jag tänkt och yttrat mig såsom embetsman, hvaraf följde att, om det komme till votering, jag icke kunde skänka min röst till Kongl. Maj:ts proposition.

För visso hade jag icke väntat, att detta enkla yttrande skulle föranleda mitt indragande å nyo i debatten. Emellertid har Herr Fosser, under det jag för en stund sedan tillfälligtvis var ute från Kammaren, kastat sig öfver mig och yttrat följande ord, enligt den stenografiska uppteckningen: »En annan ärad talare på stockholmsbänken, Herr Axel Bergström, fann det för sig angeläget att upplysa Kammaren om att han icke på något sätt förordat (den Riksdagens skrifvelse som legat till grund för) det föreliggande förslaget. Orden: »den Riksdagens skrifvelse, som legat till grund för» stå i utskriften inom parentes,

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

Ang. förändrad reglering af skjutsvis-sendet.
(Forts.)

och notarien har upplyst, att han tillagt desamma för att fullständiga meningen. Herr Fosser fortsätter: »för min del tror jag att en sådan upplysning vore temligen *öfverflödig*, då förmodligen i allt fall icke någon af denna Kammares ledamöter skulle kunnat antaga att denne ärade talare skulle vilja biträda detta förslag, som af landet och regeringen enstämmigt önskas.» Herr Fosser, som har haft tillfälle att få se denna utskrift af sitt yttrande, har begärt att få justera det och har ändrat orden: »kunnat antaga, att denne ärade talare skulle vilja biträda »ett» förslag» etc. till: »biträda »detta» förslag» etc., naturligtvis för att göra uttrycket mindre stötande. Men enligt den stenografiska uppteckningen, hvilken de två notarier, som samfaldt verkställt den, enstämmigt förklarar vara riktig, var Herr Fossers yttrande sådant, som jag här först citerat det, eller: »ett» förslag, och enligt de referat, jag erhållit af flere utaf Kammares ledamöter, har hans yttrande fallit sig rent allmänt eller så, att jag icke skulle vilja godkänna något, som af Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt önska.

Nu är Herr Fosser visserligen en man, som i och för sig eger en stor auktoritet. Ännu större auktoritet tillkommer honom såsom en i allmänhet tystlåten, men, då han någon gång tager till ordet, en hejdlöst talande ledamot af denna Kammares majoritet. Mig förefaller det dock, som om medvetandet om denna hans auktoritet stegrats ända till sjuklig öfverdrift, då det fört honom derhän att sätta sig till doms öfver hvad som kunnat vara behöfligt för mig att säga i denna sak. Han får icke illa upptaga, att jag gör ett jäf mot hans sjelftagna behörighet såsom domare. Hans omdöme kan icke vara för mig normerande. Jag ensam är behörig att bedöma, hvad som är för mig behöfligt att säga i denna högt ärade Kammare.

En ärad talare, Herr Adlercreutz, fann sig föranlåten att icke bemöta hvad Herr Fosser mot honom yttrat, emedan han ansåg Herr Fosser hafva brustit i aktning mot en annan talare. Med denne afsåg Herr Adlercreutz säkerligen mig. Icke heller jag kan undgå att finna, att i senare delen af Herr Fossers yttrande ligger en åsyftad förnärmelse mot mig, när han sökt att stämpla mig såsom en man, den der icke någonsin skulle vilja biträda ett förslag, som af landet och regeringen enstämmigt önska. Detta är en hård beskyllning, och Herr Fosser har icke haft rätt att draga en sådan slutsats af hvad jag i dag yttrat. Det får emellertid antagas, att Herr Fosser redan vaknat till besinning af det mindre ädla i detta yttrande. Jag släpper honom därför i den säkra förhoppning, att han icke framdeles skall å nyo göra sig skyldig till dylikt beteende.

Herr Hedin: Till genmäle å den anmärkning mot detta lagförslag, som i mina ögon är den förnämsta och som varit för mig afgörande, den anmärkningen nemligen, att lagförslaget, utan förändring i grundlagen, fräntager Riksdagen en del af den beskattningsrätt, som genom 57 § Regeringsformen är lagd i Riksdagens hand för att flytta den öfver till andra myndigheter, mot denna anmärkning har anförts, att detta förhållande i sjelfva verket icke vore något nytt, emedan man förfarit på ett analogt sätt, då man beviljat åtskilliga här förut omtalade förslagsanslag.

I ett afseende finnes ock en analogi mellan förslagsanslagen och den inskränkning i Riksdagens beskattningsmakt, som i denna lag förelås; men i alla andra afseenden äro olikheterna i ögonen fallande och väsentliga. Analogien, som man vill söka, är den, att det antal kronor och öre, med hvilket en såsom förslagsanslag anvisad statsutgift slutligen kommer att utgå, icke är på förhand bestämd. Detta är analogien dem emellan — någon annan finnes icke — men icke ens den är inom sitt område fullständig. Ty för det första utsätter Riksdagen ett belopp för förslagsanslagen, hvilket innebär en erinran om att det åligger regeringen att om möjligt ordna så att utgifterna icke öfverskrida den utsatta siffran. Och för det andra skola vi komma ihåg, att »förslagsanslag» icke är ett i grundlagen definieradt, utan endast ett konventionellt begrepp. Hvar och en vet ju, att i den ena riksstaten efter den andra förekomma förslagsanslag, hvilkas maximibelopp verkligen är bestämdt (»förslagsanslag högst» — så och så mycket). Betraktar man dessa tvenne omständigheter, så inskränkes väsentligen analogien mellan förslagsanslagen och den statsutgift, som man nu vill bemyndiga landstingen att ålägga staten.

Men må denna enda analogi gerna få gälla allt hvad den förmår. Man kan å andra sidan deremot uppställa flere och väsentliga olikheter. Först och främst är det ju Riksdagen, som sjelf efter pröfning beviljar ett förslagsanslag; det är deremot icke fallet med den statsutgift, som efter detta förslag skall utgå, ty bestämmandet af denna utgift tillhör andra myndigheter. För det andra, om än det verkliga belopp, hvarmed ett förslagsanslag utgår, ej beror uteslutande af Riksdagen, så är det ju af Kongl. Maj:ts, under hans rådgifvares konstitutionela ansvarighet beslutade, åtgärder eller ock af Kongl. Maj:t underlydande, ansvariga myndigheters åtgärder, som utgiftens slutliga belopp beror. Detta är icke förhållandet med den statsutgift, hvarom landstingen skulle ega att besluta, ty de hafva ju icke någon ansvarighet, som kan af Riksdagen utkrävas. För det tredje har Riksdagen, genom att bevilja ett förslagsanslag, icke afsagt sig makten att indraga eller minska detsamma. Riksdagen behåller sin makt öfver förslagsanslagen, men statsutgifterna för skjutsväsendet undandragas fullständigt Riksdagens pröfning. De komma ej blott att utan Riksdagens åtgärd bestämmas för tre eller fem år, utan Riksdagen afsäger sig definitivt all makt deröfver, så länge den lag eger bestånd, hvilken innehåller denna inskränkning i Riksdagens myndighet öfver budgeten, och hvilken icke kan ändras utan båda Kamrarnes och Kongl. Maj:ts gemensamma bifall, medan deremot andra anslag bero af en gemensam votering.

Dessa skiljaktigheter synas mig vara så afgörande, att den åberopade likheten, i ett afseende, med förslagsanslagen knappt hade förtjent att releveras.

Herr P. Nilsson i Espö: Herr Talman! Diskussionen i dag har varit ganska lärorik. Jag har mig bekant en ganska stor del af våra gamla riksdagars förhandlingar, men under konung Carl XIV:s hela långa regeringstid har jag icke funnit, att före detta statsråd uppträdt med en riktigt allvarlig opposition mot en Kongl. proposition. Detta måtte betyda, att tiderna hafva förändrats och vi med dem samt att

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

Ang. förändring
af reglering
af skjutsväsendet.
(Forts.)

vi kanske äro inne på det så kallade parlamentariska området, som är så utspridt i andra länder, der partierna söka störta det närvarande, att derefter sjelf uppstiga på ruinerna. Det är därför ganska lärorikt att följa med denna öfverläggning.

En talare till venster yttrade ett ord, som ganska mycket grep mig, då han sade — han blef sedermera besvarad därför — att regeringen troligen icke hade allvar med det förslag, som Kongl. Maj:t nu framlagt. Den tanken har aldrig fallit mig in, att regeringen skulle hafva framkommit med en Kongl. proposition, derest den icke ville hafva förslaget antaget, ehuru väl regeringen många gånger fått finna sig i att dess framställningar blifvit afslagna och äfvenså att ändringar deruti verkstälts. Man har ett gammalt ordspråk, som jag hört från barndomen, nemligen att man dömer andra eiter sig sjelf. Man skulle efter ett sådant uttalande nästan kunna känna sig frestad att tro, att, då den talaren var Konungens närmaste man och framlade 1871 års härordningsförslag, han icke hade något allvar med detta och icke heller då det å nyo framlades för den urtima Riksdagen samma år. Jag säger att man skulle kunna känna sig frestad till en dylik tanke, fastän något sådant aldrig förut fallit mig in. Emellertid vill jag nu icke vidare uppehålla Kammarren, utan inskränker mig till att helt kort yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Rundgren: Det är hufvudsakligen tre anmärkningar jag har att framställa mot det föreliggande förslaget. Först att man förgätit, att jemte den klass, som kallas de skjutsande, det jemväl finnes en annan klass, som kallas de resande. Vidare att man likaledes förgätit, att jemte den klass, som kallas de skjutsskyldige, det jemväl finnes en annan, som kallas de skattdragande i allmänhet; och för det tredje, att man på landstingen velat öfverflytta en beskattningsritt, som enligt grundlagen tillkommer Riksdagen.

I afseende å de båda senare anmärkningsanledningarne har redan förut under dagens diskussion så mycket blifvit taladt, att jag dertill icke har något att tillägga; men deremot så mycket mera i afseende på den första. Det öfverraskade mig strax, då jag fick se den Kongl. propositionen, att den sade sig vara en nådig proposition angående en förändrad reglering af skjutsväsendet. Jag hade nemligen föreställt mig, att, då man i det 19:de århundradet framlade ett förslag till ordnande af denna fråga, en af de för vårt land viktigaste, man äfven skulle låta sig angeläget vara att söka åstadkomma en förbättring i den vehikel för samfärdseln, som kallas skjutsen, men något sådant återfinnes, enligt min uppfattning, alldeles icke i den ifrågavarande Kongl. propositionen, och Utskottet har icke heller i det hänseendet åstadkommit någon förändring till det bättre. Det är just denna brist, som ger mig, enligt min uppfattning, full befogenhet att erinra derom, att jemte de skjutsande det verkliga äfven finnes en klass, som kallas de resande. Just för dessa senare är det väl, som hela skjutsväsendet egentligen bör ordnas. Och då är märkligt, att i det förslag, som nu föreligger, ingen enda bestämmelse finnes som i detta hänseende förbättrar de resandes vilkor i förhållande till hvad under århundraden egt rum. Ty de så mycket omtalade fotsackarne och jernfjedrarne lära

väl icke kunna anses i vårt århundrade innefatta något särdeles väsentligt framsteg. Deremot synes man vilja lägga alla möjliga svårigheter i vägen för de resande att komma något så när fort fram. Man har inskränkt antalet af de hästar, som skola hållas tillgängliga och deremot utsträckt den tid, inom hvilken den resande skall ega att påfordra hästarnes inställande, och om man vill betinga hästar genom så kalladt förbud, så skola dessa på förhand beställda hästar inräknas i antalet af dem, som det åligger skjutsentreprenören att under skjutsdygnet hålla tillgängliga. Finner man, att skjutsförfattningarne vid en gästgifvaregård icke efterleivas, så eger man visserligen rätt att deröfver anföra klagomål, men först sedan man slutat sin resa och på samma gång utsätter man sig sjelf för att trakasseras på alla möjliga sätt. Detta, sammanlagdt med de anmärkningar, som förut af andra talare framstälts derom, att jordbrukarne hädanefter skulle komma att med endast en ytterst ringa procent deltaga i de bidrag, som för entreprenaderna kunna finnas erforderliga, och att landstingen få i sin hand lagd en beskattningsrätt, som icke dem tillkommer, torde innefatta tillräckliga skäl för min nu afgifna förklaring, att jag icke är någon vän af det föreliggande förslaget.

Mig synes det därför, som om denna stora fråga blifvit behandlad som en *liten* fråga. Ty såsom en liten fråga anser jag, att man behandlar en sak, då man ensidigt fäster afseende endast på en enda klass af medborgare. Då man nu tagit sig för att lösa denna fråga, borde man väl hafva sett den från en allmän synpunkt och undersökt, huruvida icke, då så stora anslag blifvit beviljade för anläggande af kanaler, jernvägar och annat dylikt, det varit i sin ordning, att man vidtagit en mera genomgripande reorganisation i sättet att färdas utefter våra landsvägar, så att man fäst något afseende på *de resandes* önskningsar, d. v. s. deras, för hvilka ju skjutsväsendet hufvudsakligen är inrättadt.

Jag skall inskränka mig till dessa anmärkningar och måste på grund af dem yrka afslag å förslaget. Dock vill jag tillägga en fjerde anmärkning, nemligen emot det af så väl komiten, som Kongl. Maj:ts förda resonnement med afseende å dem, hvilka hittills af särskilda privilegier varit befriade från deltagande i skjutsskyldigheten. Jag kan för min del icke godkänna en sådan regeringens uppfattning, att, så snart ett realonus förvandlas eller öfvergår till en allmän beskattning, i samma ögonblick upphör giltigheten af alla anspråk på tillgodonjutandet af förmåner, som genom särskilda, icke upphädda privilegier blifvit stadfästa. Att protestera emot ett sådant förfarande tjenar till ingenting, men jag har velat hafva till protokollet antecknad, att jag icke gillar denna utväg att upphäffa privilegier.

Herr Rydin: Jag har uppkallats af ett yttrande, som fälles af Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet. Han yttrade nemligen, att den nuvarande bevillningsförordningen icke skulle vålla den myckna orättvisa, hvarför den beskylles, om den blefve rätt tillämpad. Härför har Herr Herslow till en del svarat, då han uppgaf det märkliga felet, att den jordbrukande befolkningen icke behöfver erlægga bevilling för inkomst af sitt arbete, såsom förhållandet är med andra

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

Ang. förändrad reglering af skjutväsendet.
(Forts.)

medborgare, och hvaraf framgår den i ögonen fallande orättvisan att de som hafva en till 1,800 kronor eller derunder uppskattad årlig inkomst betala mera i bevilning än Sveriges jordbrukare. Beträffande Herr Statsrådets yttrande, att de felaktiga resultaten af taxeringen mera berodde på förordningens tillämpning, än på det sätt, hvarpå den blifvit affattad, vill jag fästa uppmärksamhet uppå, att det egentligen är *saknaden af enhet* i förordningens bestämmelser, som gör, att den vid tillämpningen lemnar mycket öfrigt att önska. I detta afseende vill jag blott erinra, hurusom, sedan ärendena blifvit behandlade inom bevilningsberedningen, hvars ordförande leder förhandlingarne, det allmännas bästa sedermera bevakas inom taxeringskomitén af ett särskildt kronoombud och inom pröfningskomitén af ett annat kronoombud, nämligen landskamerezaren. Dertill kommer, att, om några anmärkningar göras, återförvisning icke får ske hvarken till bevilningsberedningen eller taxeringskomitén, ej heller från Kammarrätten till pröfningskomitén. Häraf inses lätt, att ingen enhet genomgår förordningen; och då derjemte är att märka den grundsats, som blifvit antagen i densamma, nämligen att, der om besluten uppstå olika meningar, de skola gälla, som äro till fördel för de skattskyldige, må man icke undra öfver, att Kammarrätten i allmänhet vid förordningens tillämpning finner sig bunden. Nu händer det väl en och annan gång, att Kammarrätten finner, att en egendom bör beskattas högre, än hvartill taxeringen blifvit föreslagen, men då det icke finnes något jemförligt förhållande, hvaruti egendomen står till andra inom samma trakt, och Kammarrätten icke eger upptaga andra orättvisor i beskattningen, än dem, som genom besvär dragas under dess pröfning, protokollen må huru mycket som helst gifva vid handen sådana, kan Kammarrätten icke åstadkomma den rättvisa, som synes önskvärd.

Vidare vill jag fästa mig vid Herr Statsrådets yttrande, att de personer, hvilka skjutstungan nu åligger, skulle genom förslaget antagande befrias från densamma. Detta blir dock icke händelsen. Ty om landstingen förklara sig icke kunna godkänna de gjorda entreprenad-anbudena, äro skjutslagen skyldiga att fortfarande upprätthålla skjutsen på vanliga vilkor. Således hafva icke genom förslaget rättvisans anspråk hvarken i ena eller andra hänseendet blifvit så tillgodosedda, som man försökt att bevisa. Slutligen ber jag att få — utan att på något sätt vilja besvara hvad min ärade granne bakom mig anfört, hvilket naturligtvis ej skulle tjena till något, om icke till att onödigtvis upptaga Kammarens tid — fästa uppmärksamhet på hans påstående, att 1855 års krig skulle hafva varit orsaken till den då skeende »förfärliga» stegringen af jordegendomarnes värde. Nu torde det dock vara hvar och en bekant, att enligt den bevilningsförordning, som gälde vid nämnda tid och till år 1861, jordbruksfastigheternas bevilning egde karakteren af repartitionsskatt, hvilken beräknades efter ett för hvarje län bestämdt minimum, utan att egendomens verkliga värde togs i betraktande. Taxeringen var blott en jemförande uppskattning för att åstadkomma detta minimum.

Herr Statsrådet Forssell: Tvenne särskilda talare hafva i mitt förra yttrande i denna fråga trott sig finna en mening, som från min

sida påkallar några ord till förklaring. Jag har visserligen icke nu tillgång till den stenografiska uppteckningen af mitt anförande, men mina ord skulle hafva fallit alltför mycket på sidan om hvad jag, efter moget öfvervägande, ansett mig i en så grannliga fråga och från denna plats böra yttra, om de på något sätt kunnat gifva anledning till en uppfattning, sådan som de båda talarnes, och jag vågar ännu betvifla, att det skall erfordras att af mina ord taga tillbaka något, såsom beroende på missägning. Icke annat jag vet, föllo sig nemligen mina ord så, att nu icke vore rätta tillfället att ingå i någon närmare kritik af vår gällande bevillningsstadgas föreskrifter, men att jag dock ville fästa uppmärksamheten derpå, att det var fastigheternas i allmänhet allt för låga taxeringsvärden, som i främsta rummet vållade de betänkligheter, hvilka skattejemkningskomitén framhållit. Jag öfvergick derefter till att tala om fastighetstaxeringen och det var om grunderna för fastighetsvärdets bestämmande jag yttrade, att de, på det hela taget, kunde sägas vara genom ganska noggranna och stränga lagbestämmelser fastställda. I öfrigt kunde mycket vara att säga om de grunder, efter hvilka bevillningen för närvarande utgår; och särskildt med den ärade representanten för Upsala har jag i dessa ämnen alltför mycket rådplägat, för att åtminstone han skulle kunna på fullt allvar ifrågasätta, att jag förbisett hvad som i vår bevillningsförordning företrädesvis kräfver ändring och rättelse.

Medan jag har ordet, borde jag kanske äfven yttra något med anledning af de anmärkingar, som af en talare rigtats mot den af mig uppdragna analogien emellan de nu ifrågasatta entreprenadbidragen å ena sidan, och bränvinsförsäljningsafgiften å den andra. Jag vill dock nu inskränka mig till att endast i korthet anmärka, att meningsskiljaktigheten mellan mig och den ärade talaren på skånebänken icke synes hero på något annat, än att han anser bränvinsförsäljningsafgiften vara en skatt på dem, som handla med bränvin, då jag deremot anser den vara en konsumtionsskatt, hvilken utgöres af hvar och en som förtär bränvin, på samma sätt som man i allmänhet plägar anse, att tulen är en skatt icke på köpmannen, utan på den som förbrukar varan. Den indirekta beskattning, som utgår i form af bränvinsförsäljningsafgift, bestämmes nu obestriddligen till sitt belopp af kommunerna, då ju dessa direkte genom sina bolag eller indirekte genom antagande af anbud å försäljningsrättigheterna, hvar inom sitt område, äro fullkomligt oförhindrade att bringa upp priset på kannan bränvin hur långt som helst, d. v. s. så långt som den konsumerande allmänheten vill följa med i uppoffringen för att tillfredsställa sitt behof. Står nu denna beskattningsform icke i strid med föreskriften i 57 § Regeringsformen, så lär något sådant icke heller med fog kunna påstås om den rätt, som nu blifvit ifrågasatt för landsting och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att genom bestämmande af entreprenadbidragens belopp inverka på den direkta beskattningen.

Herr Biesert: Då tiden nu är långt framskriden vill jag icke trötta Kammaren med något vidlyftigt anförande. Jag inskränker mig därför till att erinra, det jag vid 1874 års riksdag var motionär i samma syfte, som det nu föreliggande förslaget, hvadan jag naturligtvis önskar

Ang. förändrad regering af skjutsväsendet.

(Forts.)

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Horts.)

framgång deråt. Utan att göra mig skyldig till ett upprepande af hvad redan förut blifvit sagdt, vågar jag dock tro, att tillräckliga skäl anförts för förslaget antagande. De betänkligheter emot förslaget, som af flere föregående talare blifvit anförda, är jag öfvertygad skola vid den praktiska tillämpningen visa sig mera inbillade än verkliga. Jag anhåller därför, Herr Talman, om bifall till Utskottets förslag.

Herr Hæggström: Herr Talman! I likhet med en annan norrlandsrepresentant känner jag i dag ett behof af att bikta mig. Jag befinner mig nemligen gent emot denna fråga ungefär i samma ställning som han, ity att vid 1874 och 1875 årens riksdagar, då samma fråga var före, motsatte jag mig på det allvarligaste aflåtandet af en underdånig skrifvelse, sådan som år 1875 emellertid beslöts. Detta gjorde jag därför att, då man erkände samfärdselns upprätthållande vara en statens angelägenhet, jag ansåg det lika obilligt, att denna börda skulle läggas på landstinget, som på några enskilde samhällsmedlemmar, utan borde den bekostas af statsmedel. Vid 1874 års riksdag var jag till och med! nog försigtig att till protokollet uttala denna min åsigt.

Men, mine Herrar, hvad skedde väl år 1875? Jo, sedan frågan otaliga gånger varit ventilerad, beslöt man sig för att till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig skrifvelse i detta ämne. Hvad har sedermera inträffat? Detta skrifvelseförslag var mycket noga formuleradt. Kongl. Maj:t tillsatte en komité, som upptog allt, hvad Riksdagen begärt, i sitt likaledes noga formulerade förslag. Detta förslag har sedermera granskats af landstingen, Konungens Befallningshafvande och Kammarkollegium, hvilka dervid gjort de anmärkingar deremot, som de ansett befogade. I vissa delar har äfven Högsta domstolen blifvit hörd. Och slutligen har förslaget i sista hand genomgått skärselden inom Statsrådet. Civilministern har efter allt detta framlagt förslaget för Riksdagen; och sådant det nu föreligger står det i närmaste öfverensstämmelse med Riksdagens egen skrifvelse. Jag frågar då, hvad man mer kan begära. Riksdagen skrifver ofta till Kongl. Maj:t och ofta händer det äfven, att den får ett annat svar på sina skrivelser, än som varit väntadt. Nu då det säregna inträffar, att Riksdagen får ett förslag, som är nästan verbotim lika med det, som Riksdagen begärt, — är det väl då anständigt af Riksdagen att säga nej till ett sådant förslag. Det egendomliga har inträffat med denna fråga, att, när den år 1874 icke kunde gå igenom, och vid påföljande års riksdag återkom, var det hufvudsakligen genom en norrlandsrepresentants inom denna Kammare förmåga att framställa saken, som det genom Andra Kammarens beslut kom till en gemensam votering, hvarvid förslaget inom denna Kammare understöddes med 153 röster emot 34, under det att detsamma vid Kammarens föregående enskilda omröstning segrade med allenast 88 röster emot 69. Men märken väl, mine Herrar, att dessa 34 tillhörde icke uteslutande center-partiet, utan att bland dem voro icke så få landtmannapartister, deribland äfven jag, hvilka ansågo att skjutsningstungen icke borde läggas på landstingen, utan på staten. Då vi nu fått, hvad Riksdagen år 1875 begärde, säger man: »Det går icke an! Det duger icke! Staten skall öfvertaga hela affären». Det var just

detta frågan gälde vid 1874 och 1875 årens riksdagar, ehuru pluraliteten då icke ville höra talas derom. Och då man fått, hvad de 153 i denna Kammare (deribland antagligen mer än hälften af intelligenspartiet) ville, kunna dessa nu icke vara med derom, utan söka göra den motsatta meningen gällande! Förra gången fruktade man, att det skulle blifva allt för dyrt, om staten öfvertog affären, och därför ville man lemna den åt landstingen. *Là est Toulon*, sade man; och dermed gick frågan igenom. Jag får säga, att förslaget tilltalar mig lika litet nu som förut; men jag antager det, emedan Riksdagen begärt det och jag sålunda anser mig nödd och tvungen dertill. Jag betraktar detsamma såsom ett öfvergångsförslag till det enda rigtiga, nemligen att, då samfärdselns uppehållande obestriddigen är ett statsändamål, *staten* också skall handhafva vården derom. Landstingen må tills vidare träda emellan.

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.

(Forts.)

Riksdagen skrifer minsann så ofta till Kongl. Maj:t, att man kunde vara frestad säga, det Riksdagen stundom har en viss skrifklåda. Den skrifer kanske allt för ofta och får därför mången gång ett bleklagdt nej till svar. Må hända beror detta till stor del derpå, att Riksdagens skrivelser stundom äro allt för litet öfvertänkta.

Nu föreligger en af de viktigaste frågor, som under decennier stått på dagordningen. Är det då skick och skäl att, när Riksdagen nu en gång fått ett förslag till dess lösning, sådant som Riksdagen begärt, förkasta detsamma? Hvad skall Kongl. Maj:t sedan kunna göra vid saken? Hvarje gång, som Riksdagen icke får det svar på sina framställningar, som den önskar, säger man: »detta är ju icke hvad Riksdagen begärt; det är något helt annat; det är liksom Gudsfred — yxskaft». Må vi hellre vara betänksamma och iakttaga mera varsamhet, då vi hädanefter skriva till Kongl. Maj:t. Men när vi nu en gång skrivit, så måste vi väl hålla till godo med ett förslag alldeles sådant som vi begärt det.

Som sagdt, förslaget tillfredsställer mig visst icke. Men på den punkt frågan nu kommit, och då jag anser förslaget allenast såsom ledande till ett öfvergångsstadium, hvilket har det goda med sig, att man kommer fortare än någonsin eljest att lösa denna fråga, hvilken icke får afspisas, yrkar jag bifall till förslaget i dess helhet och särskildt å den nu föredragna punkten.

Herr Lyth: Jag ber endast att få tillkännagifva, det jag kommer att rösta för Utskottets förslag. Under diskussionen i detta ämne hafva visserligen flere målat den onde på väggen för oss, men jag har deraf icke låtit skrämma mig. Jag hyser nemligen samma åsigtter nu som 1875, då jag var en bland dem, som deltog i öfverläggningen angående Herr Treffenbergs motion, och jag tror, att frågan nu är i den ställning, att hufvudsaken vinnes, d. v. s. att vi komma att från jorden få aflyfta den ojemma och obilliga börda, som heter skjutskyldigheten. Detta är för mig hufvudsaken. Någon bevillningsfråga i egentlig mening anser jag föreliggande icke vara. Huru vida åter det framlagda förslaget är i alla afseenden det allrabästa, derom vill jag icke yttra mig. Skulle något fel vara begånget, kan ju sådant i framtiden lätt rättas. Att sådant låter sig göra, derpå kunna vi se ett exempel uti kommunalförfattningarne

Ang. förändrad regering af skjutsväsendet.
(Forts.)

af år 1862. Som Herrarne minnas, bestämdes först, att fyrktalet skulle utgå lika för jordbruksfastighet och all annan egendom. Detta ändrades inom ett år, om jag icke missminner mig, på grund deraf att man fann, att jordegendomarne voro för lågt beskattade. Så kan fallet blifva äfven här.

Jag tror derför, att vi göra säkrast uti att lösa denna fråga nu, ty ett uppskof eller en återremiss kan lätt för en lång framtid uppskjuta dess lösning, och jag instämmer således med dem, som yrkat bifall till Utskottets förslag.

Herrar *Magnus Andersson, Anders Svensson* i Lösen och *J. Erickzon* instämde med Herr Lyth.

Herr *Treffenberg*: Mitt förnyade uppträdande föranleddes närmast af min önskan att med en anmärkning bemöta Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet; för öfrigt har jag äfven litet otaladt med Herr Carl Ivarsson. Först och främst förefaller mig nemligen anmärkningsvärd den analogi, som Herr Finansministern för en stund sedan uppdrog emellan den beskattningsrätt, som landstingen skulle komma att utföra med tillämpning af de grunder, på hvilka Kongl. Maj:ts proposition vill ordna skjutsväsendet, och den beskattningsrätt, som är inrymd åt kommunerna och Konungens Befallningshafvande i fråga om bränvinsförsäljningen. I ena fallet är det ju nemligen fråga om hvem som vill fullgöra ett onus för bästa pris — entreprenad — i det andra åter om hvem som vill tillvinna sig en fördel och betala högst för detta. Den, som drabbas af landstingets beskattning, kan ju icke undandraga sig denna skatt, men deremot, om någon spekulant inropar bränvinsförsäljningsrätten till högt pris, i förhoppning att konsumenten skall betala det, så kan hända, att konsumenten antingen låter hans vara vara i fred eller skaffar sig den på annat håll för bättre pris. Jag förstår således icke, att denna jembförelse håller streck, åtminstone icke med hänsyn till det ändamål, för hvilket Herr Statsrådet uppdrog densamma.

Jag nämnde vidare, att jag äfven önskade säga några ord till Herr Carl Ivarsson, som jag likväl beklagligen icke för tillfället ser närvarande. Det torde icke förefalla Herrarne underligt, att jag icke kan underlåta att med några ord bemöta det hårda sätt, på hvilket han på förmiddagen upptog min insolvensförklaring, hvilken han, syntes mig, ansåg mera hedra mitt hjerta än mitt förstånd och till och med min karakter. Herr Carl Ivarsson borde dock hafva observerat, att jag framlagt verkliga skäl och grunder, hvarför jag nödgats övergifva min gamla ståndpunkt i frågan, och då böra *dess* skäl, men icke min person angripas. I öfrigt torde både Herr Carl Ivarsson och öfriga liktänkande Herrar lemna mig det erkännande, att, om man ser på det ändamål, som jag afsåg med min motion, ingen lärar kunna tillvita mig inkonsequens. Nej, mine Herrar, tvärtom! I högsta mening är det just jag, som varit konsekvent, ty jag afsåg med mitt förslag, att skjutsbördan skulle på ett rättvist sätt utjemnas, men om utjämningen kommer att ske på det sätt, som här är i fråga, så skulle detta ändamål icke vinnas. Det är endast ur en lägre synpunkt, nemligen

i fråga om den *väg*, jag ville gå, som man kan säga, att jag varit inkonsequent; dervid jag också erkänt, att jag haft orätt.

Herr Carl Ifvarsson kom, i sammanhang med hvad han i öfrigt anmärkte mot mig, äfven till den slutsatsen, att jag förmodligen numera ångrade mitt motstånd äfven i en annan viktig, allmänt känd samhällsfråga, naturligtvis representationsfrågan. Jag vill blott dervid erinra, att det var särdeles oförsigtigt af en så »gammal och erfaren» riksdagsman — som Herr Adlercreutz för någon tid sedan benämnde Herr Carl Ifvarsson — att just nu vid detta tillfälle röra vid den saken. Ty om något skulle vara egnadt att hos mig stärka den öfvertygelsen, att mitt motstånd då var berättigadt, så är det just det sätt, på hvilket majoriteten inom denna Kammare nu synes vilja genomdrifva lösningen af denna fråga. Representationsreformens kraftigaste förkämpe, Friherre Gripenstedt, hvilken vi väl alla måste tillerkänna en hög grad af statsmannabegåfning, han insåg, hvad icke Herr Carl Ifvarsson synes begripa, nemligen att just det sätt, på hvilket de *efter* reformen framträdande skattefrågorna skulle komma att lösas, att, säger jag, just detta sätt skulle utgöra en kritik i stort på det berättigade i reformen. Det var också därför — såsom vi alla, som voro samtida med Friherre Gripenstedt, nogsamnt minns — det var just till följd af denna sin uppfattning, som Friherre Gripenstedt mer än någon annan fruktade, att alla dessa frågor skulle på ett emot öfriga samhällsklasser hårdhänt sätt lösas af *den* klass, som genom rubbningen i den gamla politiska maktfördelningen tagit arf efter de gamla riksständen.

För öfrigt tror jag det vara förspild möda, att Herr Carl Ifvarsson för sina syften söker uppfriska min impopularitet genom att påminna om min ställning till representationsreformen. Ty så mycket känner jag landtmannapartiet, att alla dess medlemmar, ingen undantagen, väl veta och tro, att jag då, liksom nu, handlade efter bästa förstånd och öfvertygelse.

Herr Ola Andersson: Om saken kan hjälpas genom goda ord och löften, så antager jag, att den snart skulle vara afhulpen. Ty jag har icke hört någon talare, som icke erkänt obilligheten uti det nuvarande förhållandet. Men när det är fråga om att komma till handling, då äro meningarne mycket olika. Än vill man, att den resande skall betala skjutsens verkliga värde, än inser man, att den resande icke blir fullt tillgodosedd, om föreliggande förslag blir lag. De dertuti förekommande bestämmelserna äro väl för den resande bättre, än om han skulle vara nödsakad att träffa aftal om skjuts. Än vill man, att staten skall öfvertaga hela besväret. Jag tviflar dock på, att ett sådant förslag, om det framlades, skulle blifva antaget. Än vill man godkänna en vid betänkanDET fogad reservation af en ledamot i Sammansatta Utskottet, hvilken reservation är byggd hufvudsakligen på samma grunder som komiterades och Kongl. Maj:ts förslag, endast med den skilnaden, att en del af entreprenadbidragen vill reservanten lägga på skjutslaget ensamt. Jag rår icke för, att jag icke kan frigöra mig från den åsigten, att *den* tanken ligger under ett sådant uttalande, att bara jag slipper se något bidrag på min debetsedel, så är det bra.

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

På annat sätt kan jag icke se tankegången uti Herr Asplunds reservation, der det, bland annat, heter: att »bördan är högeligen ojemnt tryckande» men detta hjälper reservanten genom att låta det trycka blott på de skjutsskyldige.

Herr Axel Bergström har sagt, att »frågan griper djupt in i samhällsförhållandena» samt att »mångens väl eller ve beror på frågans lösning». Den ena gången säger man, att bördan trycker hårdt på jordbruket, en annan gång, att jordbruket är billigare beskattadt än all annan förmögenhet eller näring, men blir fråga om en jemnare fördelning af något på jordbruket hvilande onus, så heter det, att *den del* af bördan, som t. ex. enligt föreliggande förslag skulle läggas på andra beskattningsföremål, skulle komma att gripa så hårdt in, att personers väl eller ve kunde hero deraf.

Man har vidare sagt, att förslaget i landstingets händer lägger beskattningsrätten. Detta förefaller så mycket besynnerligare, som landstinget icke härigenom får rätt att bestämma ett enda öres skatt. Det har slutligen blifvit af flere talare yttradt, att genom förslaget råkade 114 § Regeringsformen i fara, samt att förslaget stode i rak strid mot de i nämnda § upptagna privilegier. Jag tror dock för min del icke, att någon har privilegium på annat, än att slippa emot sin vilja ställa sina hästar till den resandes förfogande, men här är fråga om att bidra till en kostnad, som man icke vill helt och hållet lägga på den resande.

Det finnes andra anspråk, som blifvit dragna under Kongl. Maj:ts och Riksdagens pröfning, och som hastigare än jordbrukarens befogade klagomål blifva afhjelpna, exempelvis löneförbättringar och regleringar. Jag är icke i tillfälle att uppgifva eller bevisa de sifferbelopp, hvartill dessa anspråk sträckt sig; men jag är åtminstone i tillfälle att med ett statistiskt generalsammandrag i min hand öfver bevillningen, i någon mån visa huruledes man städse sökt att någorlunda ordentligt tillgodose dessa anspråk, och beskattningen af löneinkomst anses ju i allmänhet tillförlitlig. År 1872 uppgick den beskattade inkomsten för allmän tjänstebefattning och pension till Kr. 34,000,000.

År 1873 till	»	35,370,000.
> 1874 »	»	38,323,000.
> 1875 »	»	42,728,000.
> 1876 »	»	46,000,000.
> 1877 »	»	48,676,000.

Jag undrar, om icke detta vittnar derom, att vi sökt att på ett tillfredsställande sätt gå alla dessa anspråk till mötes, och om icke på grund deraf vederbörande borde anse det billigt och rättvist att jemväl tillgodose anspråk, så berättigade som dem, hvilka nu föreligga till pröfning. Vi hafva snart åter en ny löneregeringsfråga, nemligen för landtstaten; säkert vill man då att behoven skola afhjelpas strax.

Herr Treffenberg vidrörde något den nya representationsreformen och dess verkningar. Jag skall med anledning deraf be att få uttala mina tankar om hvad nämnda reform innebär. Jag tror, att man icke kan medelst ett grundlagsstadgande skriva bort all ståndsskilnad, all ståndssplittring och allt klasshat, men att genom den nya representationen vi hafva erhållit ett medel att taga bort dessa sämre frukter

af de särskilda ståndens verksamhet, hvilka, så länge de förefinnas, oafämtligt skola utså frön till fortfarande ståndssplittring. Genom att sprida en sund upplysning bland alla samhällsklasser lära vi alla att uppskatta hvarandras ställning och personliga värde; härigenom samt genom rättvisa i beskattningen blir grundlagen i denna del först sanning.

Ang. förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

Jag anhåller för min del om bifall till föreliggande förslag, hvilket jag tror vara ett af medlen, att komma till ett enigt folk.

Herrar *L. J. Larsson, Jan Magnusson* och *Ivar Månsson* för-
enade sig i Herr Ola Anderssons yttrande.

Herr Hans Andersson: Då i dag så ofta talats om det »orättvisa förslaget», så skall jag tillåta mig med några ord vidröra nuvarande förhållanden, för att visa att dessa i ännu högre grad torde böra få hänföras till det »orättvisa».

Man har sagt, att föreliggande förslag skall föranleda till stora orättvisor och att det därför bör förkastas; men månn' tro att följande mera närmar sig hvad rätt och billigt är? — Inom mitt komitentskap ligger en socken icke mindre är 12 mil aflägsen från närmaste landsväg och följaktligen äfven från närmaste gästgifvaregård, och någon annan väg än gångstigar finnes icke mellan denna församling och den nästgränsande. Det faller af sig sjelft att ifrågavarande sockenboer sällan, om ens någonsin, begagna sig af gästgifvareskjuts, men detta hindrar dock ej att dessa, i likhet med andra skattdragande jordbrukare inom provinsen, äro skyldige betala skjutsbidrag till entreprenörerna. Dertill måste de, fastän sjelfva utan väg, deltaga i sommar- och vinter-vägunderhållet. Det anses af motståndarne till förslaget icke vara tillräckligt att sådana, från allmänna vägar aflägsat boende, underhålla vägar och broar för den resandes bekvämliga fortkomst, utan de vilja äfven till på köpet att den ofta fattige jordbrukaren skall skjutsa för ingenting. Äro kanske de författningar, som tillåta sådant, *rättvisa*?

Vidare ber jag få berätta, att det hände sig på en gästgifvaregård i Jemtland, då jag reste härifrån riksdagen för 2—3 år sedan, att tvenne bjelk- eller timmerhuggare inkommo och begärde skjuts till en by, belägen en knapp mil från gästgifvaregården. I nämnda by skulle ett dansnöje försiggå och det var naturligtvis af vigt för de danslystne att uthvilade komma till stället. Som hästarne voro utgångna och den person, som var i tur att skjutsa, bodde $\frac{1}{2}$ mil från gästgifvaregården, måste en karl gå denna halfmil för att säga till om häst. När ändtligen de värde herrarne ankommit till bestämmelseorten, inbringade skjutsen i ett för allt *åttatio* öre. Jag frågar: är sådant rättvist och var väl detta en skäligen ersättning för allt det besvär, den skjutsskyldige fick vidkännas? Tilläggas bör, att denna händelse icke är ett enstaka fall. Jag vågar påstå, att den orättvisa, som nu eger rum, är vida större, än den man söker framleta i Utskottets förslag och att ingen *rättvis* finnes, som vågar påstå motsatsen. Jag yrkar bifall till det föreliggande förslaget.

Ang. förändrad
reglering af
skjutsväsendet.
(Forts.)

Friherre Nordenfalk: Jag anhåller att få till protokollet antecknad, att jag icke vill genom ett afslag undanskjuta ifrågavarande, enligt min åsigt nödvändiga, reform, men att jag, i likhet med hvad Första Kammaren för sin del beslutat, yrkar återremiss, på det att nu gjorda anmärkningar måtte kunna tagas i betraktande och man måtte blifva i tillfälle att tillse, huruvida icke förbättringar i detalj möjligen kunde åvägbringas.

Härmed förklarades öfverläggningen angående § 22 i Utskottets föreliggande förslag slutad. I öfverensstämmelse med de meningar, som förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till berörda paragraf, dels på afslag derå, dels ock på återremiss; och fann Herr Talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd. I anledning deraf och för bestämmande af kontrapositionen, upptog Herr Talmannen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka det på återremiss nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men äfven angående kontrapositionen äskades votering, hvadan en omröstningsproposition af följande lydelse först uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yrkandet om återremiss, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om afslag.

Den omröstning, som företogs enligt denna proposition, utföll med 73 ja mot 75 nej; i följd hvaraf propositionen för hufvudvoteringen erhöll följande lydelse:

Den, som godkänner § 22 i den af Sammansatta Stats- och Lag-Utskottet i dess utlåtande N:o 1 föreslagna »Stadga angående Skjutsväsendet», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren afslagit ifrågavarande paragraf.

I den senare voteringen röstade 94 ledamöter ja mot 56 som röstade nej; och hade Kammaren alltså beslutit enligt ja-propositionen.

I anseende till den långt framskridna tiden, uppsköts den vidare föredragningen af det föreliggande utlåtandet till Kammarens nästa sammanträde.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes dels Kongl. Maj:ts i förmiddagens sammanträde, enligt § 2 af det då förda protokoll, till Kammarern aflemnade nådiga proposition och dels följande från Utskott inkomna ärenden, nemligen:

Stats-Utskottets Utlåtanden och Memorial:

N:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om godkännande af träffadt aftal angående öfverlåtelse på Stockholm—Vesterås—Bergslagens trafikaktiebolag af Norbergs jernvägs nya aktiebolags rullande materiel m. m.;

N:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående befrielse för Söderhamns jernvägsaktiebolag från skyldigheten att uppehålla trafiken å en del af kommunikationsleden Söderhamn—Bergviken—Bollnäs;

N:o 49, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande Riksstatens Attonde hufvudtitel.

N:o 50, angående en anslagsfråga under Riksstatens Fjerde hufvudtitel; och

N:o 51, angående en fråga rörande regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra hufvudtitel; samt

Bevillnings-Utskottets Betänkande:

N:o 8, angående postbevillningen.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>Chr. Assarsson</i>	under	14	dagar	från	och	med	den	11	April.
»	<i>Th. Flensburg</i>	»	11	»	»	»	»	»	12	»
»	<i>Sven Andersson</i>	»	14	»	»	»	»	»	13	»

Kammarerns ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 12 på natten.

In fidem
Gustaf Westdahl.